

AGENDA

Vergadering : Algemeen Bestuur MARN

Datum vergadering : 5 december 2024

Tijd : 11.00 uur – 12.30 uur

Locatie : Dar, Kanaalstraat 401 Nijmegen, Instructieruimte

Deelnemers : Leden Algemeen Bestuur:
T. van Elferen (vz), P. Baneke, T. van Bronkhorst, P. Cobussen, H. Rodoe,
R. Thoonen, A. ten Westeneind, secretaris: B. Giesendorf

Leden Raad van Commissarissen ARN
T. Hirdes, S. Thijssen

1. **Opening en vaststelling agenda**
2. **Mededelingen**
Ter informatie: Begroting 2025
3. **Eindrapport Tarievenonderzoek**
E. Bovens, Buiten organisatieadvies, sluit aan
Zie bijgevoegd memo met bijlage
Voorstel: besluiten conform voorstel
4. **Concept-verslag vergadering d.d. 4 juli 2024**
Zie bijgevoegde concepten
Voorstel: vaststellen verslagen
5. **Stand van zaken ondersteuning MARN**
Zie bijgevoegd memo ter informatie
6. **Vereveningsfonds Transportkosten**
Zie bijgevoegd memo
Voorstel: besluiten conform voorstel
7. **Opdracht en controleprotocol 2024 accountant**
Zie bijgevoegd memo
Voorstel: besluiten conform voorstel
8. **Toelichting lopend begrotingsjaar**
Zie bijgevoegd memo ter informatie.
9. **Tussenevaluatie MARN+**
Ter kennisgeving
10. **Rondvraag**
11. **Sluiting**

Besluit

Datum

4 november 2024

Zaaknummer

2024-004608

Onderwerp

Begroting 2025

Inlichtingen bij

Provincieloket

026 359 99 99

post@gelderland.nl

Blad

1 van 3

Algemeen bestuur van gemeenschappelijke regeling
Milieusamenwerking en Afvalverwerking Regio Nijmegen
Postbus 316
6500 AH NIJMEGEN

Geachte leden van het bestuur,

U heeft uw begroting 2025 aan ons toegestuurd. Gelet op het bepaalde in artikel 35, lid 7, Wet gemeenschappelijke regelingen jo. artikel 203 Gemeentewet hebben wij uw begroting beoordeeld.

Besluit en motivering

De begroting 2025 is naar ons oordeel structureel en reëel in evenwicht. Dit betekent dat uw gemeenschappelijke regeling voor het jaar 2025 onder *repressief* toezicht staat. Dit is de lichtste vorm van toezicht. De begroting 2025 en ook de daarop betrekking hebbende begrotingswijzigingen behoeven daarmee geen goedkeuring van Gedeputeerde Staten.

Risicogerichte aanpak financieel toezicht gemeenschappelijke regelingen

In onze brief met zaaknummer 2024-007166 hebben wij u geïnformeerd over onze risicogerichte aanpak voor het financieel toezicht op gemeenschappelijke regelingen. Op basis van een kwalitatieve check en een aantal kwantitatieve indicatoren maken we een onderscheid in gemeenschappelijke regelingen met een hoog risicoprofiel en een laag risicoprofiel. Deze classificatie geldt voor twee jaren. Deze werkwijze wordt in de bijlage kort uiteengezet.

Risicoprofiel

Op basis van uw begroting 2025 classificeren wij u als gemeenschappelijke regeling met een *laag risicoprofiel*. Dit betekent dat er voor u in de werkwijze niets wijzigt. Dat wil zeggen, dat u de stukken die onderdeel uitmaken van de P&C-cyclus dient in te zenden binnen de daarvoor gestelde termijnen.

Vanuit het financieel toezicht wijzigt de werkwijze wel. Na ontvangst van uw begroting verwerken wij deze in onze datasystemen. Daarin gaan wij ervan uit dat uw begroting structureel en reëel in evenwicht is.

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

 provincie
Gelderland

Datum
4 november 2024

Zaaknummer
2024-004608

Blad
2 van 3

U ontvangt van ons elk jaar een standaardbrief met het besluit over de toezichtvorm. Hierin nemen wij geen aandachtspunten op, waar wij dat in de vorige werkwijze eventueel wel deden. Uw risico-classificatie *laag risicoprofiel* geldt voor twee jaren. Indien er binnen uw gemeenschappelijke regeling fundamentele veranderingen plaatsvinden, dan dient u hierover uw contactpersoon bij de provincie Gelderland tijdig te informeren.

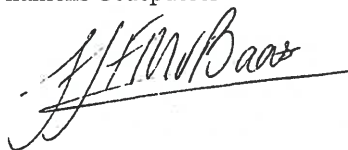
Wij adviseren u de inhoud van de brief ter kennisname te brengen aan de raden en colleges van de deelnemende gemeenten.

Meer informatie

Wilt u meer informatie over deze brief?

Neem dan contact op met het provincieloket via telefoonnummer 026 359 99 99.

Hoogachtend,
namens Gedeputeerde Staten van Gelderland,

Judith van Baast
Teammanager Bestuur, Toezicht en Weerbaarheid

Bijlage:

- De werkwijze risicogericht financieel toezicht in het kort

Belanghebbenden kunnen binnen zes weken na dagtekening van dit besluit bezwaar maken. Richt uw bezwaarschrift aan: Gedeputeerde Staten, secretariaat Commissie rechtsbescherming, Postbus 9090, 6800 GX Arnhem. Graag 'bezwaarschrift' vermelden op de envelop en op de brief.

U kunt uw bezwaarschrift ook elektronisch indienen op het portaal Rechtsbescherming. Hiervoor gebruikt u DigiD, eHerkenning of eIDAS.

Meer informatie vindt u op www.gelderland.nl/bezwaren en bij het Provincieloket 026 359 99 99.

Als u een bezwaarschrift indient en u wilt niet dat een besluit in werking treedt, kunt u bij de rechter een verzoek indienen voor een voorlopige voorziening. Zie www.rechtspraak.nl.

Bijlage

De werkwijze risicogericht financieel toezicht in het kort

De gemeenschappelijke regelingen worden op basis van de taken die zij uitvoeren onderverdeeld in een aantal categorieën met een bijbehorend risicoprofiel. De categorisatie is als volgt:

Categorie	Hoog of laag risicoprofiel
Werkorganisaties/sociale diensten	Hoog
Veiligheidsregio's	Hoog
Bedrijfsvoeringsorganisaties/ambtelijke fusies	Hoog
Archieven	Laag
Regio-organisaties	Laag
Belastingorganisaties	Laag
Externe diensten	Laag
Bedrijventerreinen	Laag

Wanneer een gemeenschappelijke regeling in een van de categorieën valt met een hoog risicoprofiel, dan is de classificatie *hoog risicoprofiel* van toepassing. Wanneer een gemeenschappelijke regeling in een van de categorieën valt met een laag risicoprofiel, dan worden de kwantitatieve indicatoren toegepast.

Is er sprake van een laag of hoog kwantitatief financieel risico?

- Op basis van het aantal deelnemers
- Op basis van de hoogte van de omzet
- Op basis van het balanstotaal
- Op basis van de bijdrage per deelnemer als percentage van de begroting van de desbetreffende deelnemer

Wanneer een gemeenschappelijke regeling in ten minste twee van de vier indicatoren de grenswaarden overschrijdt, is alsnog de classificatie *hoog risicoprofiel* van toepassing. Wanneer dit niet het geval is, is de classificatie *laag risicoprofiel* van toepassing.

AGENDAPUNT

Aan : de leden van het Algemeen Bestuur
Van : Het Dagelijks Bestuur
Onderwerp : Tarievenonderzoek ARN
Nummer : 03a
Datum : 21 november 2024

Achtergrond

In mei zijn de consultants van Buiten Organisatieadvies gestart met het Tarievenonderzoek. Het doel van het onderzoek was ten eerste om op basis van een vergelijkend tarievenonderzoek inzicht verkrijgen in hoe de verwerkingstarieven van ARN zich verhouden tot die van de (publieke) markt. Tevens was het doel om op basis van dit inzicht handelingsperspectief geven aan de MARN/ MARN-gemeenten voor standpuntbepaling over toekomstige tarieven.

De aanpak, voortgang en het conceptrapport (exclusief conclusies en aanbevelingen) zijn besproken in een aantal vergaderingen met de ambtelijke begeleidingsgroep. Tevens heeft op een aantal momenten overleg plaatsgevonden met ARN B.V. om informatie te verkrijgen en om de feitelijke bevindingen te toetsen.

Daarnaast is het conceptrapport (exclusief conclusies en aanbevelingen) besproken met de voorzitter GR MARN. Op basis hiervan is het eindrapport inclusief conclusies en aanbevelingen, zoals in bijlage meegezonden, opgesteld.

Conclusies

Marktconformiteit

Conclusie 1: MARN-tarieven zijn in samenhang marktconform

Conclusie 2: Marktconformiteit verschilt per afvalstroom

Conclusie 3: ARN draagt gericht bij aan maatschappelijke doelen

Handelingsperspectief tariefbepaling

Conclusie 4: De ruimte voor tariefsverlaging wordt bepaald door winstgevendheid én toekomstige investeringen

Conclusie 5: Voor verdieping op het handelingsperspectief is inzicht in de kostprijs en tarieven bedrijfsafval nodig

Aanbevelingen

1. Het verdient aanbeveling om meer evenwicht te brengen in de tarieven, zodat er niet alleen sprake is van marktconforme MARN tarieven in totaal, maar ook per afvalstroom.

2. Voor een evenwichtig tarievenbeleid is het wenselijk om voor alle MARN tarieven een inhoudelijke grondslag te bepalen. Deze kan bijvoorbeeld op kostprijsbasis worden gestoeld of juist op basis van een benchmark met de publieke markt.

3. Vergroot de transparantie door als directie van ARN aan beide aandeelhouders gezamenlijk inzicht te bieden in de tariefs-ontwikkeling bij zowel de MARN-tarieven als de tarieven voor bedrijfsafval. De vorm en het detailniveau waarin informatie gedeeld wordt, dient zorgvuldig gekozen te worden, waarbij vertrouwelijkheid gewaarborgd blijft.

4. Maak een prognose van het benodigde eigen vermogen om toekomstige investeringen te kunnen financieren en betrek deze prognose bij een voorstel voor dividenduitkering en / of tariefsverlaging.

5. Stel een nadere uitleg op hoe compensatie van Remondis eruit ziet voor als tot tariefsverlaging voor de MARN-gemeenten over wordt gegaan.

6. Voer periodiek een marktconformiteitsonderzoek uit en betrek de uitkomst hiervan bij de evaluatie van de tarieven van de MARN.

Het Dagelijks Bestuur stelt voor aan het Algemeen Bestuur:

1. Kennis te nemen van het rapport. Tijdens de vergadering is er de mogelijkheid om hierover met de consultants in gesprek te gaan.
2. De conclusies van het rapport te onderschrijven
3. De aanbevelingen 2 tot met 6 te onderschrijven, waarbij aanbeveling 5 actueel zou kunnen worden als aanbeveling 1 een vervolg krijgt.
4. In de vergadering te bepalen of en op welke wijze opvolging gegeven kan worden aan aanbeveling 1. Hierbij is het voorstel van het Dagelijks Bestuur om als eerste stap een gesprek met ARN en Remondis te voeren over het rapport.

Advies

In te stemmen met het voorstel van het Dagelijks Bestuur.

Tarievenonderzoek MARN

Eindrapportage, 18 oktober 2024

Inhoud

1. Inleiding	3	5. Analyse	22
1.1 Aanleiding	3	5.1 Marktconformiteit	22
1.2 Doelstelling en resultaat	3	5.2 Maatschappelijke waarde	23
1.3 Werkwijze	4	5.3 Bepaling van tarieven	24
1.4 Leeswijzer	4	5.4 Financiële positie ARN	24
2. Foto ARN	5	6. Conclusies en advies	26
2.1 Achtergrond	5	6.1 Conclusies	26
2.2 Activiteiten ARN	6	6.2 Aanbevelingen	27
2.3 Strategie ARN	8	Bijlage	28
2.4 Publieke waarde	9	Vergelijking met private markt	28
2.5 Aandeelhouders- en verwerkingsovereenkomst	9		
3. Financiën ARN	11		
3.1 Tarieven	11		
3.2 Financiële resultaten	12		
4. Marktverkenning	15		
4.1 Huishoudelijk restafval	15		
4.2 Groente, Fruit en Tuinafval	18		
4.3 Overige huishoudelijke afvalstromen	19		
4.4 Bedrijfsafval	20		

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De Milieusamenwerking en Afvalverwerking Regio Nijmegen (MARN) is een gemeenschappelijke regeling van zeven gemeenten in de regio Nijmegen. De MARN bezit 51% van de aandelen van de publiek-private onderneming ARN BV te Weurt. De overige aandelen zijn in handen van de private partner Remondis. ARN is actief in de afvalverwerking en energie- en grondstoffenproductie.

Op grond van de Gemeenschappelijke Regeling dienen de MARN-gemeenten huishoudelijk afval bij ARN aan te leveren. ARN verwerkt naast het afval van de MARN-gemeenten ook huishoudelijk afval van andere gemeenten en bedrijfsafval. Bij dat laatste speelt de private partner Remondis een belangrijke rol.

Naast de aandeelhouderrelatie heeft de MARN ook een contractrelatie met ARN. De MARN heeft een vuilverwerkingsoverkomst met ARN, waarin afspraken over de verwerking zijn vastgelegd.

ARN stelt jaarlijks de verwerkingstarieven vast. Bij het vaststellen van de jaarrekening dient het bestuur zorg te dragen voor een evaluatie van de overeengekomen tarieven en te bezien of een tariefsverlaging tot de mogelijkheden behoort. De afspraak ten aanzien van het herzien van tarieven staat genoemd in zowel de aandeelhouders-overeenkomst als in de vuilverwerkersovereenkomst.

Als onderdeel van deze regeling heeft de MARN opdracht gegeven een vergelijkend tarievenonderzoek te laten uitvoeren door een onafhankelijke partij.

1.2 Doelstelling en resultaat

Het tarievenonderzoek dient inzicht te geven in hoe de verwerkingstarieven van ARN zich verhouden tot de markt. Het onderzoek dient handelingsperspectief te geven aan de MARN voor standpuntbepaling over toekomstige tarieven.

Het onderzoek resulteert in een rapportage met daarin:

1. Beschrijving tarievenbeleid en tarievenopbouw ARN op de diensten (grof) restafval en gft:
 - a. inzicht in kosten, rendement en vermogenspositie.
 - b. tarieven voor (niet) aandeelhoudende gemeenten en commerciële partijen.
 - c. duiding van de publieke waarde ARN.
2. Inzicht in relevante markttrends, tariefontwikkelingen en hoe de verwerkingstarieven van ARN zich verhouden tot die van de (publieke) markt.
3. Conclusies en aanbevelingen.

1.3 Werkwijze

In onderstaande figuur is de aanpak en doorlooptijd van het onderzoek schematisch weergegeven.

Bij de start is de aanpak gepresenteerd in het algemeen bestuur en de ambtelijke begeleidingsgroep. Ook heeft een startgesprek plaatsgevonden met de directie van ARN.

Als tweede stap zijn documenten bestudeerd en onderzoeksvragen opgesteld. Deze zijn door de directie van ARN middels een presentatie beantwoord. Dit vormde de basis voor een feitelijke bevindingen-rapportage. De uitkomsten zijn ter verificatie aan de directie van ARN voorgelegd.

In stap twee is ook een marktverkenning uitgevoerd. Deze is gebaseerd op bij ons beschikbare informatie over de afvalverwerkingsmarkt. Het beeld is geactualiseerd op basis van een negen gesprekken met experts in het veld. De ingebrachte kennis heeft zowel betrekking op aanbestedingen in de markt als overheids-gedomineerde verwerking.

Op basis van de feitenrapportage en de marktverkenning zijn de ARN-tarieven vergeleken en geanalyseerd. De uitkomsten hiervan staan in deze eindrapportage.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk twee staan de activiteiten, de strategie en governance-structuur van ARN. Hoofdstuk drie biedt een verdiepend inzicht in de tariefstelling en financiën van ARN. De resultaten van de marktverkenning staan in hoofdstuk vier. Hoofdstuk vijf bevat de analyse hoe de tarieven van ARN zich verhouden tot de markt. Ook worden andere aspecten belicht die van invloed zijn op de standpuntbepaling en te maken afwegingen door het MARN-bestuur. De rapportage eindigt met de belangrijkste conclusies en aanbevelingen.

2. Foto ARN

2.1 Achtergrond

ARN is van oorsprong een overheidsbedrijf van de gemeenten in de regio Nijmegen. ARN begon in de jaren tachtig als stortplaats met één verbrandingslijn. Daar is halverwege de jaren negentig een tweede verbrandingslijn bijgekomen. Deze eeuw zijn de verwerkingsactiviteiten uitgebreid en is energielevering en grondstoffenproductie uitgebouwd.

Het beleid van de Rijksoverheid was destijds gericht op zelfvoorziening. Dit hield in dat het afval in de eigen regio verwerkt moest worden. Afvaltransport en import was niet toegestaan. In het kader van zelfvoorziening zijn de regio's Rivierenland en De Vallei destijds ook als aandeelhouder aangesloten bij ARN. Het principe van zelfvoorziening is in de jaren 90 losgelaten. Het gevolg was dat de verbrandingsstarieven – mede door overcapaciteit – sterk daalden. Diverse verwerkingsinstallaties zijn vanaf deze periode geprivatiseerd, waarbij gemeenten hun aanleververplichting hebben opgegeven en de verwerking van restafval op de markt zijn gaan inkopen/aanbesteden.

In 2007 is Remondis – een grote private onderneming in afvalinzameling, recycling en watermanagement, die Duitsland als thuisbasis heeft – medeaandeelhouder geworden van ARN. Dit had een verlaging van de tarieven voor huishoudelijk restafval voor de MARN-gemeenten tot gevolg. Remondis draagt bij aan de beschikbaarheid van voldoende restafval voor de verbranding, maar brengt ook expertise en kapitaal in om de doorontwikkeling van ARN als duurzaam afval- en grondstoffenbedrijf mogelijk te maken.

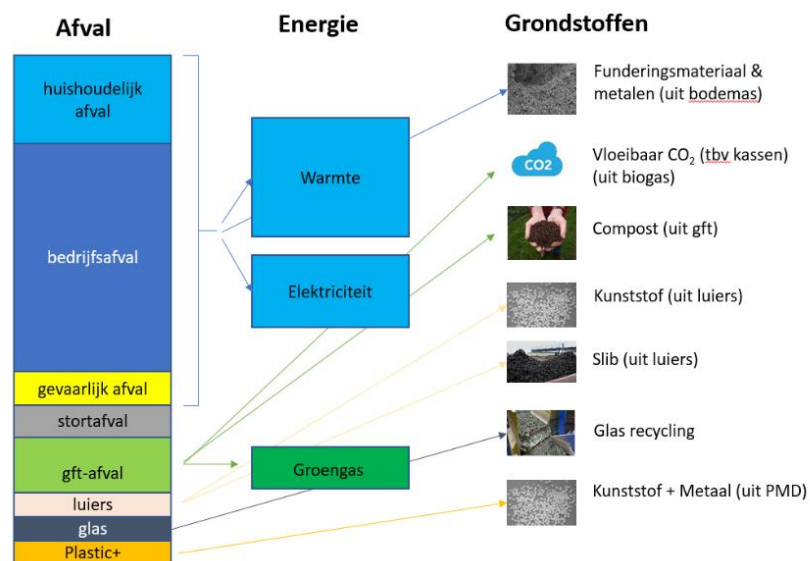

ARN heeft in de loop van de jaren geïnvesteerd in een biologische drooginstallatie, een vergisting-/composteerinstallatie voor gft-afval en een luierreyclinginstallatie. Momenteel zijn er plannen om de verwerkingscapaciteit bij gft uit te breiden.

In 2019 en 2020 hebben de regio's De Vallei en Rivierenland besloten hun aandelen in ARN te verkopen en hun aanlevercontracten te beëindigen. De feitelijke aanlevering van huishoudelijk restafval uit de Vallei gemeenten loopt door tot en met het eerste kwartaal van 2025. De aanlevering vanuit de regio Rivierenland is eerder al gestopt. In verband met deze aandelentransacties is in 2020 de kapitaalstructuur en aandelenovereenkomst herzien, waarbij MARN 51% van de aandelen bezit en Remondis 49%.

2.2 Activiteiten ARN

Onderstaand schema geeft een overzicht van de verwerkingsactiviteiten van ARN.

Toelichting

- Gft wordt vergist en gecomposteerd. Naast compost levert dit groen gas en vloeibare CO₂ op.
- Huishoudelijk restafval en bedrijfsafval worden verbrand met energieteerugwinning in de vorm van elektriciteit en warm water.
- Luiers worden verwerkt in de luierreyclinginstallatie. Dit levert recyclebare kunststof en slib op.
- PMD en glas van de MARN-gemeenten worden op het ARN-terrein overgeslagen voor verdere sortering en recycling elders.

Per installatie zijn de activiteiten hieronder nader uiteengezet.

Afvalenergiecentrale (AEC)

De afvalenergiecentrale van ARN bestaat uit twee verbrandingslijnen. De AEC van ARN is een hoogcalorische installatie, waarin afval boven 1100 graden Celcius wordt verbrand. Daardoor is ze geschikt om hoogcalorisch bedrijfsafval en gevaarlijk afval te verwerken. De totale verwerkingscapaciteit bedraagt 300 kton per jaar. ARN heeft een vergunning om maximaal 35 kton gevaarlijk afval te verbranden. Omdat huishoudelijk restafval, door de aanwezigheid van nat organisch materiaal (restant gft) een relatief lage calorische waarde heeft is een voorbereidingstap – biologisch drogen – vereist, voordat het kan worden verbrand.

Vergelijking met andere AEC's

De installatie van ARN wijkt af ten opzichte van andere AEC's in het land. De andere installaties zijn uitgelegd op de verwerking van huishoudelijk restafval en kennen een laagcalorische verbranding. Ook is de verwerkingscapaciteit van andere AEC's groter. De capaciteit van 300kton van ARN is relatief klein.

Hieronder staat de omvang van het verwerkte brandbare afval in 2023.

Omvang brandbaar afval (in kton)		2023
MARN gemeenten	Huishoudelijk restafval	23 kton
	Grof huishoudelijk afval	6 kton
Overig brandbaar afval	Valleigemeenten	31 kton
	Bedrijfsafval*	193 kton
	Gevaarlijk afval**	34 kton
Totaal		287 kton

*waaronder 10 kton vanuit het Verenigd Koninkrijk. Verpakt RDF die in voorraad wordt genomen voor de rustige wintermaanden. Verder geen verwerking van buitenlands brandbaar afval.

** Bij gevaarlijk afval gaat het om lichtere categorieën gevaarlijk afval, zoals lege emballage, poetsdoeken uit garages e.d.

Uit de tabel is op te maken dat de MARN gemeenten circa 10% van de capaciteit leveren. Het grootste deel betreft bedrijfsafval. De bulk hiervan wordt aangeleverd door Remondis. In totaal levert Remondis tenminste 150 kton aan bedrijfsafval én gevaarlijk afval.

De hoeveelheid afval die in de AEC wordt verwerkt fluctueert per jaar als gevolg van noodzakelijke revisies en groot onderhoud. Afhankelijk daarvan bedraagt de jaarlijkse doorzet aan brandbaar afval volgens informatie van ARN tussen de 265 en 300 kton per jaar. De verwerking van brandbaar huishoudelijk afval kent ongeacht revisies de hoogste leveringszekerheid. Huishoudelijk afval gaat dus voor ten opzichte van bedrijfsafval.

De AEC stamt uit de jaren 80 en 90. Bij de bouw is er aandacht besteed aan reductie en beheersing van milieueffecten. Er is geïnvesteerd in een uitgebreide natte rookgasreiniging die uit meerdere stappen bestaat en waarmee onder andere vliegias, zout, zuren, zware metalen, stikstofoxiden en dioxines worden verwijderd. De gezuiverde rookgassen verdwijnen uit de twee 80 meter hoge schoorstenen.

Energie

Met de verbranding van afval komt energie vrij. Deze energie wordt omgezet naar elektriciteit en warmte. ARN heeft contractuele verplichtingen voor de levering van elektriciteit en warmte richting energiebedrijven en het Warmtenet Nijmegen Noord. Continuïteit in de bedrijfsprocessen van de AVI is daarom van groot belang.

ARN levert per jaar ongeveer 150.000 MWh elektriciteit aan het openbare net en 800 TJ warmte. De warmte wordt in hoofdzaak geleverd aan het warmtenet Nijmegen Noord. Daarnaast vindt ook levering van warmte (lage temperatuur) plaats aan de nabij gelegen rioolwaterzuiveringsinstallatie van het waterschap Rivierenland.

Met het warmtenet worden momenteel 10.000 woningen in Nijmegen Noord verwarmd. Er bestaan plannen voor uitbreiding richting Dukenburg en industrieterrein TPN-West in Nijmegen. Beide plannen bevinden zich in de ontwerpfase. Daarnaast is er ook bij buurgemeenten belangstelling voor aansluiting op het warmtenet.

Vergisting / composteerinstallatie

ARN heeft in 2013 een vergistingsinstallatie in gebruik genomen. Op jaarbasis wordt er in totaal ca 60 kton gft vergist en gecomposteerd. Een groot deel hiervan (41 kton) heeft betrekking op de MARN-gemeenten. Tijdens het vergistingsproces komt biogas vrij dat wordt opgewerkt tot groengas.

Met het oog op kwaliteit van compost zijn processen aangescherpt, onder meer in voor- en nabewerking van gft en compost. In 2023 is een vernieuwde luchtbehandelingsinstallatie bij de vergisting-/composteringsinstallatie in bedrijf genomen. Hiermee wordt een vergaande verwijdering van stikstof (in de vorm van ammonia) en geur gerealiseerd.

Het aanbod aan gft overstijgt de vergunde capaciteit van 70 kton. ARN heeft een concreet uitbreidingsplan naar een schaalgrootte van 110 kton. De vergunning hiervoor is recent verkregen.

Grof huishoudelijk afval

Het grof huishoudelijk afval, afkomstig van afvalbrengstations in de regio, bevat volgens ARN zo weinig herbruikbare materialen, dat verwerking in een sorteerinstallatie elders - zoals die tot dusverre plaatsvond – geen toegevoegde waarde meer heeft. Het grof huishoudelijk restafval van de MARN-gemeenten wordt vanaf 2024 op het ARN-terrein zelf grof voorgesorteerd en samen met het fijn huishoudelijk restafval in de AEC verbrand.

Luierrecycling

ARN is momenteel de enige recycler van luiers en incontinentiemateriaal in Nederland. Baby- en incontinentieluiers worden met de thermische drukhydrolysetechniek gehygiëniseerd en geschikt gemaakt om de kunststoffen eruit af te scheiden ten behoeve van recycling. De overblijvende natte fractie ('slurry') wordt gescheiden in proceswater en vaste stof die vooralsnog als secundaire brandstof wordt ingezet.

De luierrecycling heeft een capaciteit van 15 kton, maar ondervindt nog beperkingen in verband met de slurryverwerking. Circa 1,5 kton is afkomstig van de MARN-gemeenten.

Stortplaats

ARN beschikt sinds het ontstaan over een eigen stortplaats. In 2023 is er circa 30 kton gestort. Gestart is met de eindafdeling van een deel van het talud. De stortplaats biedt nog voor een langere periode bergingscapaciteit voor afvalstromen die niet gerecycled of verbrand kunnen of mogen worden. Denk hierbij aan asbest en onbrandbare residuen uit recycling.

Voor ARN is het belangrijk om te kunnen blijven beschikken over voldoende stortcapaciteit. Het biedt regionaal ruimte voor bepaalde afvalstromen (asbest), het geeft in geval van incidenten flexibiliteit en verkleint de afhankelijkheid van externe ontzorgers.

Op- en overslag

Het terrein van ARN heeft een functie in de op- en overslag van ingezamelde huishoudelijke afvalstoffen van de gemeenten in de regio zoals glas en PMD-afval. ARN faciliteert hierin de logistiek en verzorgt voor het PMD-afval de acceptatiekeuring zoals die in het kader van de Raamovereenkomst Verpakkingen is afgesproken.

2.3 Strategie ARN

In de strategie van ARN staan vier thema's centraal:

Optimaliseren en doorontwikkelen

Bestaande verwerkingsactiviteiten worden geoptimaliseerd en doorontwikkeld:

- De hoogcalorische verbrandingslijnen van ARN zijn geschikt voor bijzondere afvalstromen zoals gevaarlijk afval en residuen van recycling- en sorteeractiviteiten. Deze bijzondere positie als nichespeler wil ARN verder uitbouwen.
- Naast capaciteitsuitbreiding wordt bij de vergisting-/composteerinrichting ingezet op kwaliteitsborging en zo hoog mogelijke gft-verwaarding.
- In de recycling van luier- en incontinentiemateriaal wil ARN haar positie versterken en marktleider blijven.

Bijdrage aan regionale energietransitie

ARN wil haar bijdrage aan de regionale energietransitie versterken. Enerzijds als aanbieder van verschillende vormen van energie (stoom, elektriciteit, groen gas, warmte), anderzijds als energiehub voor de regio. Naast de uitbreiding van het warmtenet dragt ARN ook als expert, initiator of co-developer bij aan andere regionale energie transitieprojecten, zoals het oplossen van congestieproblemen, SMART-grid Nijmegen en haalbaarheid van de productie van waterstof.

Bijdrage aan circulaire economie

Aan de circulaire grondstoffenkant zoekt ARN naar uitbreiding van haar recyclingactiviteiten. Een van de ontwikkelrichtingen daarbij is voorscheiding van kunststoffen uit bedrijfsafval, gericht op hoogwaardige recycling.

Relatie stakeholders

Tot slot wil ARN haar relaties met stakeholders en omgeving versterken, daarvoor participeert ARN in verschillende overleggen, worden bedrijfsboeken en educatieve activiteiten georganiseerd en lokale projecten en initiatieven ondersteund.

2.4 Publieke waarde

De publieke waarde van ARN komt tot uiting in hierboven beschreven verwerkingsactiviteiten. Hierbij gaat het om:

- Levering van restwarmte voor het regionale Warmtenet.
- Regionale inzet in het busvervoer van biogas uit gft-vergisting.
- Diverse energie transitieprojecten.
- Verwerker van bijzonder afval.

- Innovaties in recycling, onder meer: luierreclycling, verwerking van regionaal ziekenhuisafval, planontwikkeling rond voorsortering van bedrijfsafval.
- Ondersteuning van Green Deal TPN West.

ARN zet zich in voor de ontwikkeling van innovatieve verwerkings- en energieprojecten en heeft hier circa 2 fte aan capaciteit voor beschikbaar. Daarnaast zet ARN ook capaciteit en middelen in voor diverse maatschappelijke activiteiten zoals:

- een omgevingsfonds ter ondersteuning van lokale initiatieven;
- milieueducatie.
- landelijke compostdag.
- ontwikkeling van een Circulaire Hub en circulaire raad Nijmegen
- sponsoring en ondersteuning bij recycling van afval van de Vierdaagse Nijmegen.
- bijdragen aan opleidingen en studies, waaronder het Radboud, WUR, HAN en lokale, technische bedrijven en opleidingen.

2.5 Aandeelhouders- en verwerkingsovereenkomst

Aandeelhoudersovereenkomst

De aandeelhouders hebben bij de herstructurering in 2020 nieuwe samenwerkingsafspraken gemaakt en vastgelegd. Deze afspraken gaan onder meer over:

- Aanlevering en afname van afvalstromen:
 - Continuerend aanlevering van huishoudelijke afvalstromen door de MARN-gemeenten.

- Remondis laat jaarlijks minimaal 150kton aan afvalstoffen aanvoeren en draagt desgewenst zorg voor additionele aanvoer.
- Productie en afname van energie.
- Wederzijdse Inzet van know-how.
- Samenwerking op het gebied van innovatie.
- Governance: taken, samenstelling en benoeming van bestuur en Raad van Commissarissen.
- Uitkering van dividend en vaststelling van tarieven voor MARN-gemeenten.

Doorlopende vuilverwerkingsovereenkomst

De vuilverwerkingsovereenkomst waar in de aandeelhouders-overeenkomst naar wordt verwezen stamt uit 1988 en is aangegaan tussen de MARN en ARN. Daarin is vastgelegd dat MARN een aanleververplichting heeft voor alle door of namens de MARN-gemeenten ingezamelde afvalstoffen. ARN heeft daarvoor een acceptatie- en verwerkingsplicht.

De overeenkomst kende een oorspronkelijke looptijd tot en met 31 december 1995 en is daarna telkens stilzwijgend met een periode van vijf jaar verlengd. Beëindiging is eenzijdig mogelijk en dient schriftelijk te worden medegedeeld. In dat geval geldt een opzegtermijn van vijf jaar. Feitelijk betekent dit dat de betreffende partij dan ook zijn aandelen dient aan te bieden. In de aandeelhouderovereenkomst is opgenomen dat alleen rechtspersonen die afval aanleveren op basis van een Aanleveringsovereenkomst aandeelhouder in ARN kunnen zijn.

3. Financiën ARN

3.1 Tarieven

Tarieven MARN

- In de vuilverwerkingsovereenkomst staat dat ARN jaarlijks de tarieven voor de verschillende afvalstromen vaststelt. MARN ontvangt de voorgenoemde tarieven en kan hier op reageren.
- Het tarief voor huishoudelijk restafval is bij de herziening van de aandeelhoudersovereenkomst in 2020 met € 7 verlaagd naar € 98,87 per ton. Dit tarief wordt jaarlijks verhoogd met een vaste index van 1,8%.
- Bij gft is het tarief gebaseerd op een kostprijsberekening die iedere vijf jaar wordt herzien. Gedurende de vijf jaar wordt het tarief geïndexeerd. De huidige cyclus loopt van 2020 tot en met 2025.
- Voor de verwerking van luiers zijn in 2021 aanvullende afspraken gemaakt. Hierin staat o.a. dat andere gemeenten niet onder het tarief van MARN mogen aanbieden.

In de onderstaande tabel staan de tarieven voor 2024 en 2025.

Afvalstroom	2024	2025	Toelichting
Huishoudelijk restafval	104,31	106,19	Poorttarief
	- 4,25	ntb	Vermeden verbrandingsbelasting
GFT	58,27	59,55	incl. verbrandingsbelasting
Grof huishoudelijk afval	104,31	106,19	Poorttarief
Luiers	104,31	106,19	Geen belasting

Evaluatie en bijstelling tarieven

In de aandeelhoudersovereenkomst staat dat het bestuur bij het vaststellen van de jaarrekening in de Algemene Vergadering zorg draagt voor evaluatie van de tarieven en dat wordt gezien of tariefsverlaging tot de mogelijkheden behoort.

Criteria voor tariefsverlaging

- a) ARN moet in staat zijn de noodzakelijke en gewenste investeringen te doen en daarbij zelfstandig financiering kunnen aantrekken;
- b) De winst bedraagt in het voorafgaande jaar tenminste € 1 miljoen;
- c) REMONDIS wordt naar rato van haar aandelen financieel gecompenseerd;
- d) De regeling is binnen de wet- en regelgeving toegestaan.

Hoe criterium c) en d) precies moeten worden geïnterpreteerd is niet nader uitgewerkt.

Bij de jaarrekening 2022 is de evaluatie van MARN tarieven opgenomen als agendapunt bij het voorstel voor de resultaatbestemming. Echter het voorstel zelf gaat alleen in op de resultaatbestemming.

Bij de jaarrekening 2023 is de evaluatie van MARN tarieven net als het voorgaande jaar opgenomen als agendapunt bij het voorstel voor resultaatbestemming. Hierbij constateert het bestuur van ARN dat de omvang van het aangeboden huishoudelijk afval een dalende trend kent en dat de recyclebare stoffen daar een groot aandeel van uitmaken. Verder verwijst het bestuur naar het besluit van de MARN uit mei 2022 om de tarieven te onderzoeken. Dit onderzoek is nog niet afgerond. In afwachting van de uitkomsten is reguliere indexatie toegepast.

Tarieven overige klanten

De tarieven die ARN hanteert zijn een uitkomst van onderhandeling met klanten. De prijs wordt bepaald door de directie en is afhankelijk van de:

- Samenstelling en calorische waarde afval.
- Looptijd contract, omvang en constante aanvoer.
- Inschatting marktontwikkelingen.

Details over de tarieven worden niet gedeeld met aandeelhouders.

Specifieke prijzen, zoals die voor luiers, worden door de directie gereflecteerd met de Raad van Commissarissen. Ten behoeve van het onderzoek heeft de directie van ARN op hoofdlijnen inzicht gegeven in de overige tarieven.

- Andere overheden betalen dezelfde of hogere tarieven dan de MARN gemeenten.
- Het gewogen gemiddelde tarief voor de verwerking van brandbaar bedrijfsafval (BA) ligt binnen de bandbreedte van tarieven die in de markt gangbaar zijn (zie paragraaf 4.4). Voor langjarige en grote BA-aanlevercontracten ligt het tarief aanzienlijk lager dan voor kleine kortlopende stromen van regionale klanten.
- ARN stuurt op een evenwichtige BA-portfolio die is opgebouwd uit grotere stabiele afvalstromen en regionale kleine stromen. Hierbij speelt mee dat bij veel kleine BA-leveranciers de aanlevering, planning en administratie lastig en bewerkelijk wordt. Onderhandelingen met BA-leveranciers zijn voor ARN belangrijk om de eigen marktconformiteit te toetsen.

3.2 Financiële resultaten

Winst en verliesrekening

Hieronder staat een beknopte weergave over de afgelopen 3 jaar van de winst en verliesrekening.

Winst- en verliesrekening	2021	2022	2023
In miljoenen €			
Bruto omzet	43,1	50,4	52,9
Inkoopkosten en uitruil afval	0,6	0,5	1,1
Netto omzet	42,5	49,9	51,8
Bedrijfskosten	39,2	46,0	45,3
Financieringskosten	0,8	0,4	0,2
Resultaat voor belastingen	2,5	3,5	6,3
Belastingen	0,5	0,9	0,4
Resultaat na belastingen	2,0	2,6	5,9

Uit het overzicht is op te maken dat ARN jaarlijks met een positief resultaat afsluit. Ook in de jaren daarvoor is dit het geval. Vanaf 2019 is het resultaat na belastingen groter dan € 1.000.000,-

In 2022 maakt ARN een sprong in de omzet. Dit wordt veroorzaakt door een sterke stijging van de energieopbrengsten. Het resultaat stijgt beperkt doordat in 2022 de bedrijfskosten ook hoger zijn. In 2023 stijgt de omzet gestaag door, terwijl de bedrijfskosten lager zijn, met een winst na belastingen van € 5,9 miljoen als gevolg.

ARN specificeert de opbrengsten en kosten in de jaarrekening niet naar de verschillende activiteiten. Door de directie van ARN is in de toelichting aangegeven dat het positieve resultaat voornamelijk wordt gerealiseerd op de afvalenergiecentrale. De andere activiteiten zijn kostendekkend en in een aantal gevallen (nog) verliesgevend.

Balans

Hieronder staat een beknopte weergave van de balans van de afgelopen 3 jaar.

Balans	2021	2022	2023
In miljoenen €			
Vaste activa	51,1	52,3	55,7
Vlottende activa	10,0	10,4	11,1
Liquide middelen	15,4	15,1	15,3
Activa	76,5	77,8	82,1
Eigen vermogen	22,8	19,8	24,6
Voorzieningen	29,5	36,8	35,8
Langlopende schulden	12,5	8,2	7,7
Kortlopende schulden	11,7	13,0	14
Passiva	76,5	77,8	82,1
Liquiditeit (quick ratio)	2,2	2,0	1,9
Solvabiliteit	29,8%	25,4%	30,0%

Na het opmaken van de jaarrekening is in 2022 geconstateerd dat de voorziening eindafwerking stortplaats onjuist was gewaardeerd. De voorziening is met € 4,7 miljoen verhoogd. Dit is in mindering gebracht op

het eigen vermogen. Dit verklaart de dip in het eigen vermogen, terwijl er in 2022 wel een positief resultaat was.

Kengetallen

De liquiditeit van ARN is met een quick ratio van circa 2 sterk. Dit valt ook terug te zien in de ruime omvang van liquide middelen.

Voor het aantrekken van externe financiering wordt in de regel uitgegaan van een solvabiliteit tussen de 25% en 40%. ARN heeft in de convenanten met de banken een solvabiliteitsratio afgesproken van 27,5%. Met een solvabiliteit van 30% voldoet ARN hieraan.

Voor de beoordeling van de betalingscapaciteit is in de convenanten een debt-service coverage ratio opgenomen van 1,2. Dit betekent dat de vrije kasstroom die ARN met haar activiteiten genereert 20% groter moet zijn dan verplichtingen voor rente en aflossing. In 2023 zat ARN daar ruim boven met een ratio van 5,7.

Investerings

In het onderstaand overzicht is de investeringsoverzicht opgenomen van ARN voor de periode 2024-2030. In 2025 en 2026 worden naast groot onderhoud aan de verbrandingsinstallatie, middelen uit de voorziening onttrokken voor bovenafdeling van de stortplaats. Op middellange termijn zijn grote investeringen voorzien voor met name de afvang van CO₂ en voor het voorscheiden van kunststof uit bedrijfsafval.

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
GO 2025 lijn 1		6,000,000					
Onttrekking Bovenafdichting stortplaats	500,000	1,500,000					
Verbeteringen LRI	700,000						
Uitbreiding BGI composteertunnels	2,300,000						
Vernieuwing gasopwerking BGI						3,300,000	
CO2 afvang installatie				50,000,000			
Kunststofscheiding							20,000,000
	3,500,000	7,500,000	0	50,000,000	0	3,300,000	20,000,000

Met betrekking tot de stortplaats bestaat het risico dat een grotere investering aan de orde is dan hierboven staat weergegeven. ARN heeft de verplichting om een groot deel van de stortplaats af te dichten of een tussenafdichting aan te leggen. ARN probeert hier uitstel voor te krijgen. Als dit niet lukt zal er in 2026 en 2027 mogelijk circa € 15 miljoen meer uitgegeven moeten worden.

Resultaatbestemming

De directie stelt voor en de raad van commissarissen adviseert de aandeelhoudersvergadering over de resultaatbestemming. In haar voorstel voor de resultaatbestemming beoogt de directie a) tegemoet te komen aan de wensen van aandeelhouders, b) voorspelbaarheid te creëren in de hoogte van de uitkering en c) ook slagkracht te behouden om toekomstige investeringen te doen.

Voorwaarden voor dividenduitkering

- De continuïteit van ARN dient te zijn gewaarborgd en benodigde investeringen op basis van vastgestelde businessplannen moeten mogelijk blijven.
- ARN moet in staat zijn de noodzakelijke en gewenste investeringen te doen en daarbij zelfstandig financiering kunnen aan te trekken.
- ARN dient te voldoen aan de convenanten met banken en de daarin overeengekomen ratio's.

In het onderstaand overzicht staat de omvang van het uitgekeerde dividend over de afgelopen drie jaren en welk bedrag is toegevoegd aan de algemene reserve.

Winstbestemming	2021	2022	2023
In miljoenen €			
Resultaat na belastingen	2,0	2,6	5,9
Uitkering dividend	1,0	1,0	3,2
Algemene reserve	1,0	1,6	2,7

Het dividend wordt naar rato van het aandelenkapitaal uitgekeerd aan MARN en Remondis.

4. Marktverkenning

4.1 Huishoudelijk restafval

Begrippen	Toelichting
Poorttarief	Het tarief dat wordt betaald per aangeboden ton dat wordt gewogen aan de poort van de verwerker.
WBM belasting	– Voor restafval dat wordt gestort of verbrand moet belasting worden betaald. Dit is in 2024 € 39,23 per ton. – Er kan belasting worden vermeden door (herbruikbare, nuttig toe te passen) fracties uit het aangeboden restafval te halen, zodat er minder gestort of verbrand hoeft te worden.
Verwerkingstarief	Totaal van poorttarieven en verbrandingsbelasting gedeeld door de aangeboden hoeveelheid restafval. Verwerkers brengen ook btw in rekening. Gemeenten kunnen deze btw compenseren via het btw compensatiefonds.

Huidige markt

Bij de weergave van de tarieven in de huidige markt is een onderscheid te maken tussen tarieven van private aanbieders en overheids-gedomineerde bedrijven. Dit onderscheid is gekozen omdat de opzet van de contracten en de sturing en invloed op de bedrijfsvoering wezenlijk verschilt.

Private markt - aanbesteden

- Bij aanbesteding wordt in de regel een contract afgesloten van 4 tot maximaal 8 jaar. De tarieven zijn afhankelijk van de actuele marktsituatie en kunnen behoorlijk schommelen.
- Er is overcapaciteit in de markt; zeker als de AEC van AVR in Rozenburg, die een tijd stil lag vanwege brand, weer functioneert. Dit leidt bij aanbestedingen momenteel tot scherpe poorttarieven tussen de € 40 en € 60 per ton. Recentelijk zijn er zelfs contracten afgesloten onder de € 40 per ton.

Overheidsbedrijven - inbesteden

- Een aanzienlijk deel van het huishoudelijk restafval wordt verwerkt bij overheids-gedomineerde bedrijven (HVC, Omrin en Twence). Deze bedrijven hanteren richting hun aandeelhouders tarieven die minder aan prijsfluctuaties onderhevig zijn dan bij aanbestedingen het geval is.
- De aandeelhouderstarieven van de drie overheidsbedrijven bevinden zich tussen de € 75 en € 92 per ton (poorttarieven 2024).
- Omdat een deel van het aangeboden restafval een nuttige toepassing vindt, voeren overheidsbedrijven kortingen door op de te betalen verbrandingsbelasting. De wijze waarop dit wordt verrekend verschilt. De korting bedraagt circa € 5 per ton. Bij aanbestedingen is het niet gebruikelijk om hierover afspraken te maken.
- Aandeelhoudende gemeenten verplichten zich via een aandeelhoudersovereenkomst hun huishoudelijk restafval bij de eigen AEC aan te leveren. Deze afspraken gelden voor de lange termijn. Met aanlevering wordt in de praktijk alleen gestopt als een gemeente uit het overheidsbedrijf stapt en haar aandelen vervreemd.
- Bij een deelname aan een overheidsbedrijf wordt er in de regel dividend uitgekeerd. Hier staat wel garantstelling voor financiering

- en/of de aankoop van aandelen tegenover. Een dividend van omgerekend € 5 tot € 10 per ton is niet ongebruikelijk.
- De afgelopen jaren zijn de energieprijzen fors omhoog gegaan als gevolg van mondiale ontwikkelingen. Dit heeft geleid tot hoge energieopbrengsten van AEC's in 2022 en 2023. Dit effect vlakkt de komende jaren naar verwachting af. Een aantal overheidsbedrijven hebben de extra opbrengsten middels extra dividend of een korting op het tarief (deels) teruggegeven aan de aandeelhouders.

Ontwikkelingen

Schades als gevolg van lachgascilinders

Een toenemend knelpunt is dat er afgedankte lachgascilinders in het restafval zitten. Als deze cilinders in de verbrandingsinstallatie tot ontploffing komen, kunnen ze schade aan de installatie veroorzaken. Om dit te voorkomen eisen AEC's in toenemende mate dat aangeleverd restafval vrij is van lachgascilinders. Omdat dit te realiseren laat een aantal private AEC's het restafval op kosten van de aanleverende gemeenten eerst voorbehandelen en vershredderen. De extra kosten hiervan bedragen tenminste € 20 per ton en kunnen oplopen tot boven de € 40 per ton. Overheidsbedrijven brengen de hogere kosten als gevolg van schades en productieverlies door lachgascilinders niet separaat of aanvullend in rekening. Deze kosten worden in het resultaat verwerkt. ARN heeft standaard al een voorbereidingsstap in haar proces zitten, waardoor ARN tot dusverre geen problemen met lachgascilinders heeft.

Stijgende belastingdruk AEC's

De verbrandingsbelasting is de laatste jaren sterk gestegen van € 13 per ton in 2018 naar € 39 per ton in 2024. De verwachting is dat de belastingdruk de komende jaren verder doorzet als gevolg van een

verdere stijging van de verbrandingsbelasting en de CO₂-heffing. Het wordt daarmee naar de toekomst toe steeds interessanter om de hoeveelheid te verbranden restafval te verminderen. De vraag is echter hoeveel winst er op dit vlak voor de MARN-gemeenten nog te behalen valt (zie tekstkader).

Afvalinzameling MARN gemeenten

Een effectieve manier voor vermindering van de hoeveelheid huishoudelijk restafval is gedragsbeïnvloeding (scheiden aan de bron) via service- en financiële prikkels. De MARN-gemeenten zijn hier al ver mee en hebben in vergelijking met gemeenten elders in het land al een hoog scheidings-percentages en lage hoeveelheden restafval. Op onderdelen is nog winst te behalen (etensresten, kleine elektrische apparaten, verpakkingen), maar tot grote verschuivingen in de omvang en samenstelling van het huishoudelijk restafval van de MARN-gemeenten gaat dit naar verwachting niet leiden.

Met verbranding van afval komt CO₂ vrij. AEC's worden geconfronteerd met een CO₂-heffing. De impact hiervan is nu nog beperkt, maar verwacht wordt dat die vanaf 2027 steeds groter zal worden. De CO₂ belasting wordt een belangrijke kostenpost voor verwerkers. Verwerkers zullen extra investeringen doen om de CO₂ emissie te beperken. ARN sorteert hier met onderzoek en projectontwikkeling op voor.

Structurele overcapaciteit AEC's?

Er wordt al enkele jaren gesproken over een sanering van AEC-capaciteit, ook om daarmee nuttige toepassing en recycling verder te stimuleren. Hiermee zou de overcapaciteit in de markt verdwijnen. Dit werkt prijsverhogend. Vooralsnog schatten de experts de kans op een sanering op middellange termijn als laag in. Daarbij wordt gewezen op de

internationale situatie. In andere Europese landen moet nog volop geïnvesteerd worden in AEC-capaciteit. Verwerking in Nederland blijft, ondanks de verbrandingsbelasting, ook de komende jaren een optie.

Zet toetreding tot overheids-gedomineerde verwerkers verder door?

De afgelopen jaren zijn gemeenten toegetreden tot HVC of Omrin. Deze beweging vond plaats tegen de achtergrond van stijgende verwerkingstarieven op de aanbestedingsmarkt enkele jaren geleden. Onder meer de Avalex-gemeenten en de gemeente Haarlem kozen tegen deze achtergrond voor aansluiting bij HVC. Omrin verwelkomde onder meer de gemeente Groningen en Aalsmeer als nieuwe aandeelhouders.

Bij deze keuzes spelen ook duurzaamheidsoverwegingen, de behoefte aan een stabiele partner, toegang tot nascheidingcapaciteit en financiële continuïteit bij de betreffende gemeenten een rol. Voor de overheidsbedrijven zelf biedt de toetreding meer zekerheid voor vollost van verwerkingsinstallaties en wordt de publieke basis onder de onderneming versterkt. Dit laatste versterkt de juridische argumentatie voor het (één-op-één) kunnen inbesteden van gemeentelijke afvalverwerkingstaken¹.

Inmiddels is de markt weer veranderd en zijn de tariefvooruitzichten voor aanbestedende gemeenten en publieke samenwerkingsverbanden weer gunstiger. Daardoor wordt de drijfveer voor gemeenten om toe te treden tot een overheids-gedomineerde verwerker naar verwachting minder groot.

Nieuwe verwerkingstechnieken in ontwikkeling

Het aantal gemeenten dat gebruik maakt van nascheiding neemt toe, vaak aanvullend op bronscheiding. Nascheiding is op dit moment een bewezen techniek om PBD uit het restafval te halen. Voor andere grondstoffen zoals oud papier en GFT is dit niet met goed resultaat mogelijk. Bij diverse eindverwerkers lopen er onderzoeken en initiatieven om te investeren in nieuwe nascheidingscapaciteit (onder meer HVC en Twence).

Daarnaast zijn er alternatieve verwerkingstechnieken voor het verbranden van huishoudelijk restafval in beeld. In het zuiden van het land wordt bijvoorbeeld geëxperimenteerd met chemische verwerking. Op technisch, financieel en organisatorisch vlak zijn nog forse stappen te zetten, voordat deze verwerkingstechnieken operationeel zijn. Experts in de markt schatten in dat deze technieken op de korte tot middellange termijn nog geen serieus alternatief vormen voor verbranding met energieteerugwinning.

¹ Of voldaan wordt aan inbestedingscriteria blijft in de afvalsector een actueel juridisch vraagstuk. AVR heeft hier juridische procedures voor aangespannen tegen overheidsgedomineerde verwerkers. In de casus NV

BAR-Irado-Omrin liggen nu prejudiciële vragen voor bij het Europese Hof over de toepassing van het omzetcriterium.

Samenvattend beeld verwerking HRA

Partijen	Aanbesteding	Overheidsgedomineerd
Huidige tarieven	Poorttarief: € 40 - € 60	- Poorttarief: € 75 - € 92 - Vermeden verbrandingsbelasting: circa € 5 - Dividend: € 5 tot € 10 - Tijdelijke tariefkortingen
Ontwikkelingen	- Marktdruk blijft bestaan - Risico op aanvullende kosten voor verwijdering lachgascilinders (circa € 20-40 per ton) - Tariefstijgingen AEC's als gevolg van belastingen en investeringen om CO₂-emissie te verminderen - Verbranding met energierugwinning blijft komende jaren dominante techniek - Geen harde sanering van verbrandingscapaciteit verwacht, mogelijk wel aanvullende investeringen in nascheidingscapaciteit - Verwerking huishoudelijk afval blijft een hybride markt	

4.2 Groente, Fruit en Tuinafval

Bij verwerking van gft resteert er een residu dat verbrand of gestort wordt. Hierover moet verbrandingsbelasting worden betaald. In deze marktverkenning wordt voor de verwerking van gft uitgegaan van het verwerkingstarief, inclusief verbrandingsbelasting, maar exclusief btw.

Huidige markt

De tarieven voor de verwerking van GFT zijn de afgelopen jaren gestegen. Dit heeft twee oorzaken:

1. De kwaliteitseisen aan compost zijn gestegen, terwijl de kwaliteit van het aangeboden GFT-afval onder druk staat. Gft-verwerkers hebben procesaanpassingen doorgevoerd om compost van voldoende kwaliteit te realiseren. Deze extra stappen en de verwerking van (meer) residu kosten geld.
2. Op de GFT-verwerkingsmarkt is momenteel sprake van beperkte concurrentie. Per regio verschilt dit beeld, maar bij aanbestedingen is het aantal inschrijvers doorgaans beperkt. De capaciteit voor de verwerking van GFT is volledig benut.

Bij aanbestedingen zijn door deze oorzaken verwerkingstarieven tussen de € 65 en € 75 per ton niet ongebruikelijk. Bij overheids-gedomineerde bedrijven liggen de tarieven in de regel lager.

Een belangrijke factor die niet direct uit de verwerkingstarieven naar voren komt, maar wel van invloed is op de totale kosten, is het percentage afkeur. Wordt GFT afgekeurd, dan zal het als restafval verwerkt moeten worden met hogere kosten als gevolg van de verbrandingsbelasting en extra handling/transport als gevolg. ARN geeft hierbij aan dat ARN tot dusverre weinig Gft afkeurt, terwijl de kwaliteit van het aangeleverde Gft niet goed is. De extra kosten hiervan neemt ARN voor eigen rekening.

Ontwikkelingen

Stijgend aanbod, meer capaciteit, meer concurrentie

De verwachting is dat strengere regelgeving en verbeterde afvalscheidingsprestaties ertoe zullen leiden dat het aanbod aan gft en organisch afval de komende jaren stijgt.

Als gevolg van de verwachte toename in het Gft-aanbod wordt er momenteel door diverse partijen geïnvesteerd in vergistings- en composteringcapaciteit. Uit onze marktverkenning komt naar voren dat er bij overheidsgedomineerde partijen concrete uitbreidingsplannen bestaan. Ook bij ARN is hier sprake van.

Gelet op de geplande investeringen in extra verwerkingscapaciteit voor gft is er kans dat er op middellange termijn een situatie ontstaat waarbij de schaarste uit de markt verdwijnt en er prijsdruk ontstaat op de tarieven.

Kwaliteit blijft aandacht vragen

Voor een toekomstbestendig en hoogwaardig hergebruik van gft is kwaliteit in de hele keten een issue. De kwaliteit van ingezameld gft staat landelijk onder druk en de kwaliteitseisen van afnemers onder meer in de akkerbouw nemen toe (zie hierna). Zowel aan de voorkant (bij de inzameling) als in het vergistings- en composteerproces zal verder bijgestuurd moeten worden op kwaliteit. Dit leidt tot hogere kosten. Verwerkers proberen deze op te vangen door te investeren in schaalvergroting en door meer grip te krijgen op / te stimuleren dat er schoner gft wordt aangeleverd.

Afzet onder druk

Afzet van compost in de landbouw blijft kwetsbaar. Toepassing als bodemverbeteraar in de akkerbouw leverde de afgelopen jaren al niet of nauwelijks opbrengst op, maar ondervindt momenteel extra concurrentie van dierlijke mest, waar de intensieve veehouderij door aangescherpte uitrijnormen naarstig naar afzetmogelijkheden zoekt.

Alternatieve verwerkingstechnieken

Net als bij restafval wordt ook in het gft-veld gezocht naar alternatieve verwerkingstechnieken. Vanuit de eisen die gesteld worden aan de stabiliteit van compost en strenge milieueisen waar de verwerking aan moet voldoen is het niet de verwachting dat dit soort initiatieven de komende jaren al een grootschalige doorbraak gaan maken.

Samenvattend beeld

Partijen	Aanbesteding	Overheidsgedomineerd
Huidig tarief	Verwerkingstarief: € 65 - € 75	Verwerkingstarief: € 55 - € 70
Ontwikkelingen	• Stijgend aanbod van gft/organisch afval • Gft-vergisting en compostering blijft de komende jaren de dominante techniek • Kwaliteitsissues blijven spelen, afzet onder druk • Op middellange termijn wordt de gft-verwerkingscapaciteit uitgebreid, waardoor er meer concurrentie ontstaat en onzekerheid toeneemt.	

4.3 Overige huishoudelijke afvalstromen

Grof huishoudelijk afval

Het tarief voor de verwerking van grof huishoudelijk afval is afhankelijk van de herkomst en samenstelling van dit afval. Het grootste deel van het afval is afkomstig van afvalbrengstations. Omdat het afval op deze stations vergaand wordt gescheiden zit hier niet veel herbruikbaar materiaal meer in; in ieder geval minder dan wat in de grof huisvuilfractie

zit die aan huis (met een kraakperswagen) wordt ingezameld. Gesprekspartners geven aan dat tarieven voor sortering tussen de € 125 en € 175 gebruikelijk zijn in de markt.

Diverse partijen kiezen ervoor om het grof huishoudelijk (rest)afval niet of in beperkte mate te sorteren. In veel gevallen wordt het dan geshredderd en met het fijn huishoudelijk restafval verwerkt. Wordt deze verwerkingsmethode gehanteerd, dan zijn de tarieven in de regel lager en liggen ze op het niveau van het verwerkingstarief voor fijn huishoudelijk restafval.

Luierrecycling

Voor luierrecycling geldt dat ARN op dit moment de enige aanbieder in de markt is. Meerlanden heeft, op basis van dezelfde techniek, vergevorderde plannen voor een installatie in Amsterdam, maar operationeel is deze installatie nog niet.

Het Rijk werkt aan een Uitgebreide Producenten Verantwoordelijkheid (UPV) voor luiers, die in 2026 in werking zal moeten treden. Als dit daadwerkelijk gebeurt dan zal dit een impuls geven aan de gescheiden inzameling en verwerking van luiers en incontinentiemateriaal. De producenten betalen dan naar verwachting een vergoeding voor inzameling en verwerking. De vergoeding ligt naar verwachting hoger dan het huidige tarief van ARN. TAUW en Rebel ramen in hun onderzoek uit juni 2023 de verwerkingskosten op € 140-€ 200 per ton.

Zoals in paragraaf 2.2 is toegelicht verloopt de luierrecycling bij ARN nog niet optimaal. Met name de verwerking van de slurry vraagt om oplossingen. ARN geeft aan dat het luierrecyclingtarief als gevolg hiervan sterk zal toenemen om de businesscase positief te maken.

De recyclingtechnieken worden in de toekomst naar verwachting verder doorontwikkeld, voornamelijk richting de terugwinning van extra materialen (naast kunststof, onder meer ook vezels/cellulose). In nascheidingsinstallaties zullen ook technieken worden ingezet om luiers en incontinentiemateriaal te scheiden uit huishoudelijk restafval.

4.4 Bedrijfsafval

Huidige markt

De verwerkingsmarkt voor brandbaar afval is sterk concurrerend en fluïde. De diversiteit aan bedrijfsafval, qua soort, samenstelling en omvang, is groot. De tarieven voor bedrijfsafval zijn afhankelijk van het type afval dat wordt aangeboden, de omvang en samenstelling daarvan en de looptijd van contracten.

Gesprekspartners geven aan dat op dit moment voor meerjarige contracten poorttarieven tussen de € 75 en € 95 gebruikelijk zijn. Inzamelbedrijven die grote hoeveelheden bedrijfsafval voor een lange periode (zeg 10 jaar) contracteren kunnen lagere tarieven bedingen, waarbij tarieven onder de € 70 per ton worden genoemd. Op de spotmarkt is dit ook mogelijk, maar door de capaciteitskrapte die er nu is (in verband met de situatie bij AVR) liggen de tarieven op de spotmarkt voor bedrijfsafval momenteel hoog.

Ontwikkelingen

- Als gevolg van beleid en regelgeving zal afvalscheiding en recycling van bedrijfsafval verder gaan toenemen. Daardoor zal op termijn de omvang en gemiddelde samenstelling van brandbaar bedrijfsafval gaan veranderen.

- Betere scheiding van kunststof leidt ertoe dat de calorische waarde van regulier bedrijfsafval daalt. De ARN-installatie blijft echter voor specifieke hoogcalorische stromen (bijvoorbeeld van scheidingsinstallaties, papierslib) interessant.
- Daarnaast bieden striktere recyclingdoelstellingen ook kansen voor nieuwe recyclinginitiatieven. ARN speelt daar op in met plannen voor een voorscheiding van kunststoffen uit bedrijfsafval. Naast een intensivering van bronscheiding van bepaalde stromen, worden ook bij andere afvalverwerkers dit soort initiatieven verwacht.

5. Analyse

5.1 Marktconformiteit

In het onderstaand overzicht staat een vergelijking van de totale verwerkingskosten van de MARN-gemeenten met de bandbreedte bij overheidsgedomineerde bedrijven. Er is gekozen voor een vergelijking met overheidsgedomineerde bedrijven, omdat de contractuele situatie en de sturing en invloed vergelijkbaar is als bij ARN.

Afvalstromen	Omvang ton	Tarief ARN		Kosten		Tarief publieke markt		Kosten	
						laag	hoog	laag	hoog
Restafval	23.000	€	104	€	2.399.000	€	75	€	92
Grof huishoudelijk afval	6.000	€	104	€	624.000	€	75	€	175
GFT	41.000	€	58	€	2.389.000	€	55	€	70
Luiers	1.250	€	104	€	130.000	€	140	€	200
Subtotaal				€	5.542.000			€	4.605.000
Vermeden belasting	29.000	€	-4	€	-123.000	€	-4	€	-5
Dividend	29.000	€		€	-500.000	€	-5	€	-10
Totaal				€	4.919.000			€	4.344.000
								€	5.860.000

Toelichting:

- Bij grof huishoudelijk afval is bij de onderkant van de bandbreedte ervan uitgegaan dat het afval met fijn restafval wordt verwerkt, tegen hetzelfde tarief. Op het moment dat het grof huishoudelijk afval gesorteerd wordt (omdat er nog meer herbruikbaar materiaal in zit) dan komen tarieven in de markt voor tot circa € 175.
- Voor luiers is ARN momenteel de enige aanbieder. Aangezien een markt ontbreekt, zijn de bandbreedtes aangehouden die Tauw en Rebel in hun onderzoek aanhouden voor de UVP.

- In de vergelijking is rekening gehouden met teruggave van vermeden verbrandingsbelasting en uit te keren dividend. Voor de MARN gemeenten is hierbij uitgegaan van een structureel dividend van € 500.000. Momenteel ligt het dividend incidenteel hoger.

De vergelijking leidt tot de volgende constatering:

- De totale verwerkingskosten van de MARN-gemeenten komen uit op € 4,9 miljoen. Dit bevindt zich ruim binnen de bandbreedte van de publieke vergelijkingsgroep.
- Het GFT-verwerkingstarief van de MARN-gemeenten is scherp en ligt laag ten opzichte van de markt. Doordat Gft de grootste afvalstroom van de MARN-gemeenten is, beïnvloedt dit de marktconformiteit positief.
- Het verwerkingstarief voor fijn huishoudelijk restafval ligt boven die van de vergelijkingsgroep. Het verwerkingstarief voor grof huishoudelijk restafval, dat bij ARN sinds 2024 op dezelfde wijze als HRA wordt verwerkt, ligt aanzienlijk lager. Bij elkaar opgeteld zitten de verwerkingskosten voor HRA en GHA aan de bovenkant van de bandbreedte.

De verwerkingstarieven van de MARN-gemeenten beoordelen we in samenhang als marktconform. Voor de volledigheid staat in bijlage 1 ook een vergelijking met private marktpartijen. Ook in vergelijking met private marktpartijen liggen de totale verwerkingstarieven van de MARN in het midden van de brandbreedte. Wordt het risico van extra verwijderingskosten van lachgascilinders ingecalculeerd, dan zitten de verwerkingskosten van ARN aan de onderkant van de bandbreedte.

Wat niet in de vergelijking van de tarieven is opgenomen, maar wat bij een afweging van eventuele alternatieven moet worden meegenomen,

zijn de kosten voor overslag en transport. ARN ligt voor de DAR dichtbij waardoor er geen aanvullende kosten nodig zijn voor overslag- en transport. Hiermee wordt € 15 tot € 20 per ton bespaard ten opzichte van het alternatief.

Duiding verschillen per afvalstroom

Het tarief voor Gft van ARN is relatief laag ten opzichte van de markt. Het tarief is gebaseerd op een kostprijsberekening van enkele jaren geleden. In de tussentijd heeft ARN, net als andere partijen, extra moeten investeren in voor- en nabewerking om de kwaliteit op peil te houden. Deze extra kosten zijn niet doorberekend in de huidige tarieven van de MARN gemeenten.

De resultaten van de afvalenergiecentrale zijn in belangrijke mate verantwoordelijk voor het positieve rekeningresultaat van ARN. Mede gelet hierop is het opvallend dat de tarieven van MARN aan de bovenkant van de bandbreedte van de markt liggen en ook hoger dan de tarieven die ARN hanteert voor bedrijfsafval. Hiervoor zijn de volgende verklaringen te geven:

- **Historische context:** het tarief voor de MARN-gemeenten kent geen kostprijsbasis of markttarief. Het tarief vindt zijn oorsprong in de contractafspraken bij toetreding van Remondis in 2007 en bij de herstructurering van de kapitaalstructuur in 2020.
- **Type installatie:** de AEC van ARN is geen standaard huisvuil-verbrandingsinstallatie maar een RDF²-installatie, specifiek uitgelegd voor de verwerking van hoogcalorisch afval. Daardoor wordt

huishoudelijk afval, dat een lagere stookwaarde heeft, eerst voorbehandeld en gedroogd (zie paragraaf 2. 2), wat tot meer handling en extra kosten leidt.

- **Schaal AEC:** de omvang/capaciteit van de ARN-ovens is relatief klein ten opzichte van andere AEC's. Vaste kosten van personeel, investeringen en ondersteuning drukken bij een kleinere installatie sterker op de kostprijs per ton.

5.2 Maatschappelijke waarde

Doel van dit onderzoek is niet alleen een financiële beoordeling te maken van de tarieven, maar nadrukkelijk ook de maatschappelijke context mee te wegen. Anders gezegd: bij de beoordeling van de marktconformiteit moet rekening worden gehouden met de publieke waarde die ARN levert. In hoeverre is hier sprake van?

In paragraaf 2.4 zijn de activiteiten beschreven waarmee ARN invulling geeft aan haar maatschappelijke regionale betekenis:

- Met haar business-development en verwerkingsactiviteiten levert ARN een bijdrage aan de regionale energietransitie en circulaire economie.
- Daarnaast stimuleert en ondersteunt ARN regionaal en lokaal diverse maatschappelijke activiteiten.

Met de genoemde activiteiten draagt ARN nadrukkelijk bij aan de maatschappelijke opgaven van de MARN-gemeenten. Relevant hierbij is dat ARN op deze terreinen zelf initiatieven ontplooit, onderzoeken trekt

² RDF staat voor brandstof uit afval (refuse-derived fuel). RDF kan worden ingezet als (vervangende) brandstof voor energiecentrales en diverse industriële processen.

en projecten ontwikkelt. Dit geldt niet alleen voor nieuwe verwerkingsactiviteiten zoals doorontwikkeling van de luierrecycling en onderzoek naar kunststof-voorscheiding van bedrijfsafval, maar ook voor de uitbreiding van het warmtenet, aanpak van netcongestie-knelpunten en afval-ontzorging van de medische sector. ARN heeft enkele business-developers in dienst die dit soort activiteiten, onderzoeken en projecten kunnen (helpen) opzetten, begeleiden en uitvoeren. Deze capaciteit en inzet is onderdeel van de dienstverlening van ARN.

5.3 Bepaling van tarieven

Bij bestudering van het tarievenbeleid komen de volgende constatering naar boven:

Methode

Op dit moment ligt er geen uniforme methode ten grondslag aan de tarieven van ARN:

- De tarieven voor huishoudelijk restafval zijn historisch en contractueel bepaald.
- Bij GFT is het oorspronkelijke tarief gebaseerd op een kostprijs benadering en vervolgens contractueel bestendigd.
- Bij bedrijfsafval zijn de marktomstandigheden de dominante factor in de tariefstelling.

Proces

De directie van ARN stelt de tarieven vast voor alle afvalstromen. Voor de MARN-tarieven geldt dat deze tarieven voor advies aan de MARN gemeenten worden voorgelegd, alvorens deze worden vastgesteld. De MARN heeft als meerderheidsaandeelhouder echter geen inzicht in de tarieven bij bedrijfsafval. Dit terwijl de tarieven, samen met de vollast van

de installaties, bepalend zijn voor de omzet, de winst en het risicoprofiel van ARN. Meer inzicht hierin is vanuit het aandeelhoudersbelang van MARN logisch. Tegelijkertijd is het op deze sterk concurrentiegevoelige markt van belang dat de handelingsvrijheid voor de directie en de vertrouwelijkheid van bedrijfsvertrouwelijke gegevens te allen tijde gewaarborgd blijft.

Afspraken evaluatie tarieven

Jaarlijks vindt er – bij de resultaatbestemming - een evaluatie door de directie van ARN plaats, waarin de financiële situatie wordt beschouwd, tegen de achtergrond van de afspraak om te bezien of een tariefverlaging voor de MARN-gemeenten mogelijk is. Constatering is dat de evaluatie plaatsvindt, maar dat een expliciete onderbouwing ontbreekt waarom tariefverlaging niet mogelijk is en dividenduitkering wel. De criteria om te komen tot tariefsverlaging zijn materieel dezelfde als de criteria voor het uitkeren van dividend, met uitzondering van de bepaling dat Remondis bij een eventuele tariefsverlaging gecompenseerd dient te worden. De constatering is óók dat uit de overeenkomst niet goed is af te leiden op welke wijze een dergelijke compensatie dient plaats te vinden.

5.4 Financiële positie ARN

Zoals in hoofdstuk drie is geschetst is ARN financieel gezond. De jaarresultaten zijn over langere periode positief en de balanspositie is goed. De afgelopen jaren zijn zelfs zeer goede resultaten behaald. ARN voldoet ruimschoots aan de financiële ratio's (solvabiliteit, liquiditeit). De afgelopen jaren is er een hoger dividend aan de aandeelhouders uitgekeerd dan de periode daarvoor. Ook voor 2024 wordt een goed resultaat verwacht. Dit roept de vraag op of er ruimte is voor een structurele tarievenverlaging en / of een hoger dividend.

De directie van ARN is hierbij terughoudend en wijst daarbij op twee factoren:

1. De hoge resultaten over 2022, 2023 en waarschijnlijk ook 2024 hebben een incidenteel karakter. Het extra resultaat wordt in hoofdzaak veroorzaakt door de hogere energieopbrengsten. Verwacht wordt dat de energieopbrengsten weer gaan dalen richting niveaus van voor de energiecrisis.
2. De grote impact van noodzakelijke toekomstige investeringen, met name in CO₂-reductie en -afvang. Daardoor moet een groot deel van positieve bedrijfsresultaten nu toegevoegd moeten worden aan de reserve / het eigen vermogen van ARN.

Op basis van de resultaten uit de marktverkenning, deskstudie en gesprekken met de directie van ARN worden de volgende constatering gedaan:

- De marktverkenning bevestigt dat de hogere energieopbrengsten een incidenteel karakter hebben en dat deze de komende periode gaan afvlakken.
- De marktverkenning laat zien dat ook andere AEC's (gaan) investeren in CO₂-reductie en afvang. De impact van de CO₂-belasting wordt als groot en reëel beoordeeld. Hierop anticiperen is logisch.
- Het investeringsoverzicht in paragraaf 3.2 geeft een beeld van geplande en toekomstige investeringen. Relevant daarbij is dat de investeringen die voor de jaarschijven 2024 en 2025 staan gepland reeds zijn voorzien of begroot. Dat geldt nog niet voor de grote investeringen in CO₂-afvang en kunststof-voorscheiding. Deze zijn vooralsnog geraamd op respectievelijk € 50 miljoen en € 20 miljoen en staan voor de jaren 2027 en 2030 gepland. Deze mogelijke investeringen bevinden zich nog in onderzoeksfase; de precieze

omvang en planning staat nog niet vast en investeringsbeslissingen moeten nog genomen.

- Om toekomstige investeringen in CO₂-afvang en kunststof-voorscheiding te kunnen financieren is een groei van het eigen vermogen nodig. Vanuit het perspectief van ARN is het logisch om een significant deel van de huidige netto winst in het bedrijf te laten, zodat stapsgewijs het eigen vermogen wordt verhoogd. Temeer ook omdat in de aandeelhoudersovereenkomst expliciet is opgenomen dat de directie in haar advies over de winstuitkering rekening moet houden met toekomstige investeringen.

6. Conclusies en advies

6.1 Conclusies

Marktconformiteit

Conclusie 1: MARN-tarieven zijn in samenhang marktconform

In dit onderzoek zijn de verwerkingstarieven voor huishoudelijk afval van de MARN-gemeenten vergeleken met die van andere verwerkers op de publieke en private markt. De totale verwerkingskosten voor de MARN gemeenten bedragen bij ARN € 4,9 miljoen, exclusief btw en verbrandingsbelasting (prijspeil 2024). Dit is ruim binnen de bandbreedte van de vergelijkingsgroep met overheids-gedomineerde en private verwerkers. Hoofdconclusie is dat op het totaal van de afvalverwerkings-tarieven van ARN - huishoudelijk restafval, gft, grof huishoudelijk afval en luiers in samenhang beschouwd – sprake is van een marktconforme prijs.

Conclusie 2: marktconformiteit verschilt per afvalstroom

Per afvalstroom zijn de verschillen groot. Het GFT tarief is scherp en bevindt zich aan de onderkant van de bandbreedte, terwijl het verwerkingstarief voor fijn huishoudelijk afval relatief hoog is en boven de bandbreedte van de vergelijkingsgroep ligt. Doordat GFT de grootste afvalstroom van de MARN-gemeenten is (meer dan 1,5 keer de hoeveelheid restafval), beïnvloedt dit het totaaloordeel over de marktconformiteit in sterke mate. De verschillen tussen de tarieven worden veroorzaakt doordat de tarieven op een verschillende manier tot stand zijn gekomen.

Conclusie 3: ARN draagt gericht bij aan maatschappelijke doelen

Onderzoeksvraag was ook om de publieke waarde van ARN te duiden. Het onderzoek bevestigt dat ARN met haar dienstverlening en maatschappelijke activiteiten bijdraagt aan de maatschappelijke opgaven van de MARN-gemeenten met name op het gebied van circulariteit en energietransitie. Zij richt zich hierbij op nieuwe verwerkingsactiviteiten zoals doorontwikkeling van de luierreycling, onderzoek naar kunststof-voorscheiding van bedrijfsafval, uitbreiding van het warmtenet en aanpak van netcongestie-knelpunten. Ontwikkel- en projectcapaciteit hiervoor is onderdeel van de dienstverlening van ARN.

Handelingsperspectief tariefbepaling

Conclusie 4: de ruimte voor tariefsverlaging wordt bepaald door winstgevendheid én toekomstige investeringen

ARN staat er financieel goed voor. De kengetallen voor de solvabiliteit en liquiditeit zijn positief en de winstgevendheid was de afgelopen jaren goed. Vanuit dat perspectief is er ruimte voor dividenduitkering of tariefsverlaging. Deze ruimte wordt echter beperkt doordat ARN omvangrijke investeringen voorziet in CO₂-afvang en kunststof-voorscheiding. Om deze investeringen zelfstandig te kunnen financieren is groei van het eigen vermogen noodzakelijk.

Conclusie 5: voor verdieping op het handelingsperspectief is inzicht in de kostprijs en tarieven bedrijfsafval nodig

MARN heeft geen inzicht in de kostprijs van de verschillende afvalstromen en de tarieven die bij bedrijfsafval worden gehanteerd. Dit maakt het lastig om besluiten van de vennootschap over de hoogte van tarieven, investeringsbesluiten, risico's en resultaatbestemming in samenhang te

kunnen beoordelen. Het handelingsperspectief van de MARN wordt versterkt als dit inzicht wordt gegeven.

Bij verlaging van de tarieven is in de aandeelhoudersovereenkomst vastgelegd dat Remondis naar rato van de aandelen wordt gecompenseerd. Uit het onderzoek komt naar voren dat niet duidelijk is wat 'naar rato van de aandelen' inhoudt. Dit is relevant omdat een eventuele tariefsverlaging structureel doorwerkt in de winstgevendheid van ARN en daarmee ook invloed heeft op het potentiële dividend van Remondis in de toekomst.

6.2 Aanbevelingen

1. Het verdient aanbeveling om meer evenwicht te brengen in de tarieven, zodat er niet alleen sprake is van marktconforme MARN-tarieven in totaal, maar ook per afvalstroom.
2. Voor een evenwichtig tarievenbeleid is het wenselijk om voor alle MARN tarieven een inhoudelijke grondslag te bepalen. Deze kan bijvoorbeeld op kostprijsbasis worden gestoeld of juist op basis van een benchmark met de publieke markt.
3. Vergroot de transparantie door als directie van ARN aan beide aandeelhouders gezamenlijk inzicht te bieden in de tariefsontwikkeling bij zowel de MARN-tarieven als de tarieven voor bedrijfsafval. De vorm en het detailniveau waarin informatie gedeeld wordt, dient zorgvuldig gekozen te worden, waarbij vertrouwelijkheid gewaarborgd blijft.
4. Maak een prognose van het benodigde eigen vermogen om toekomstige investeringen te kunnen financieren en betrek deze prognose bij een voorstel voor dividenduitkering en / of tariefsverlaging.
5. Stel een nadere uitleg op hoe compensatie van Remondis eruit ziet voor als tot tariefsverlaging voor de MARN-gemeenten over wordt gegaan.
6. Voer periodiek, bijvoorbeeld om de vier jaar, een marktconformiteitsonderzoek uit en betrek de uitkomst hiervan bij de evaluatie van de tarieven van de MARN.

Bijlage

Vergelijking met private markt

De bandbreedte voor de verwerking van de MARN-afvalstromen komt op de private markt uit tussen € 4,5 en € 5,6 miljoen. Met € 4,9 miljoen liggen de verwerkingskosten van ARN in het midden van deze bandbreedte.

In de onderste tabel zijn bij de verwerkingskosten voor het restafval aanvullende verwijderingskosten voor lachgascilinders meegerekend. Diverse grote private AEC's berekenen deze kosten inmiddels door. Als hiermee rekening wordt gehouden dan schuift de onderkant van de bandbreedte omhoog naar nagenoeg hetzelfde bedrag als het bedrag dat de MARN gemeenten nu ook betalen.

Vergelijking op basis van poorttarieven

Afvalstromen	Omvang	Tarief ARN		Kosten		Markttarief		Kosten	
						laag	hoog	laag	hoog
Restafval	23.000	€	104	€	2.399.000	€	40	€	60
Grof huishoudelijk afval	6.000	€	104	€	624.000	€	75	€	175
GFT	41.000	€	58	€	2.389.000	€	65	€	75
Luiers	1.250	€	104	€	130.000	€	140	€	200
Subtotaal				€	5.542.000			€	4.210.000
Vermeden belasting	29.000	€	-4	€	-123.000			€	-
Dividend	29.000			€	-500.000			€	-
Totaal				€	4.919.000			€	4.210.000

Vergelijking poorttarieven en extra verwijderingskosten lachgascilinders

Afvalstromen	Omvang	Tarief ARN		Kosten		Markttarief		Kosten	
						laag	hoog	laag	hoog
Restafval	23.000	€	104	€	2.399.000	€	60	€	70
Grof huishoudelijk afval	6.000	€	104	€	624.000	€	75	€	175
GFT	41.000	€	58	€	2.389.000	€	65	€	75
Luiers	1.250	€	104	€	130.000	€	140	€	200
Subtotaal				€	5.542.000			€	4.670.000
Vermeden belasting	29.000	€	-4	€	-123.000			€	-
Dividend	29.000			€	-500.000			€	-
Totaal				€	4.919.000			€	4.670.000

Meer informatie
Buiten organisatieadvies
(+31) 26 – 20 51 350
contact@buitenorganisatieadvies.nl
www.buitenorganisatieadvies.nl

VERSLAG

Vergadering	: Algemeen Bestuur	
Datum vergadering	: 4 juli 2024 13.00 – 14.30 uur	
Aanwezig	: Algemeen Bestuur MARN: De heer Tobias van Elferen (vz.) De heer Pepijn Baneke De heer Holger Rodoe De heer Alex ten Westeneind De heer Twan van Bronkhorst De heer Pascal Cobussen Mevrouw Belinda Giesendorf	Gemeente Nijmegen Gemeente Heumen Gemeente Mook en Middelaar Gemeente Berg en Dal Gemeente Wijchen Gemeente Beuningen Secretaris MARN
	Raad van Commissarissen ARN B.V. De heer Sjaak Thijssen De heer Ton Hirdes	
	De heer Ruther Jan Pessers	Directeur ARN B.V.
Afwezig	T. van Bronkhorst	Gemeente Wijchen

1. Opening

De voorzitter opent de vergadering. De agenda wordt vastgesteld.

2. Mededelingen

Terugkoppeling AvA ARN B.V. 22 mei 2024

Tijdens de AvA is gereflecteerd op het dividend in relatie tot toekomstige investeringen. Besloten werd om 3.2 mln dividend uit te keren.

Start tarievenonderzoek

De adviseurs van Buiten organisatieadvies zijn gestart. Zij hebben met T. van Elferen gesproken over de aanpak. Het betreft met name de tarievenopbouw mede in het licht van de publieke waarde van ARN voor de regio. De voorzitter heeft expliciet benoemd dat de overheden ondersteunen dat bedrijven als ARN en Dar als een 'spin in het web' opereren op het gebied van circulariteit.

Ondersteuning MARN

De Directie van Dar heeft aangekondigd te willen stoppen met de ondersteuning van de Gr MARN. GR MARN zal met een aantal ambtenaren van de gemeente Nijmegen dit proces opstarten om voor een goede overdracht te zorgen (**Actie**). Beoogd is om per december over te dragen. Het betreft met name een bedrijfsvoering vraagstuk. Indien strategische zaken aan de orde zijn zal ARN betrokken worden.

3. Concept-verslag 23 november 2023 en concept verslag 16 mei 2024

Het verslag van 23 november wordt vastgesteld. Het onderwerp Groengascertificaten (op de actielijst) komt terug in deze vergadering.
Het verslag van 16 mei wordt vastgesteld. Naar aanleiding van het verslag merkt P. Cobussen op dat hij over enkele weken een gesprek met de Directie van ARN heeft over de afdichting van het talud.

*De commissarissen en Directie van ARN verlaten de vergadering.
Start besloten deel vergadering.*

Het verslag van het besloten deel van de vergadering van 16 mei wordt vastgesteld.

De publieke vergadering wordt hervat.

4. Jaarverslag GR MARN 2023

H. Rodoe licht het punt toe. De Regionale Adviesfunctie heeft voorgesteld om in te stemmen met de voorgestelde besluiten zoals opgenomen in het Memo. In de zienswijzen hebben de raden van de MARN-gemeenten ook zo ingestemd. Er zijn hierover geen vragen.
De leden van het Algemeen Bestuur stellen het jaarverslag vast en stemmen in met de voorgelegde besluiten. De jaarstukken zullen toegezonden worden aan de colleges van gedeputeerde staten van Gelderland en Limburg **(Actie)**.

5. Wijziging begroting 2024, begroting 2025, meerjarenraming 2026-2028

H. Rodoe licht het punt toe. De Regionale Adviesfunctie heeft voorgesteld om in te stemmen met de voorgestelde besluiten. Er zijn hierover geen vragen. De leden van het Algemeen Bestuur stellen de begroting 2025 en de wijziging begroting 2024 vast. De stukken zullen toegezonden worden aan de colleges van gedeputeerde staten van Gelderland en Limburg **(Actie)**.

6. Memo Rekenkameronderzoek Nijmegen

De voorzitter licht het memo toe. Vanuit de aard van de GR MARN, zijnde een GR met zeer beperkte omvang, is gereageerd op de vragen uit het onderzoek. Vastgesteld en kan aan Nijmegen.
De leden van het Algemeen Bestuur stemmen in het voorgestelde advies van het Dagelijks Bestuur. De reactie van GR MARN zal toegezonden worden aan het college van Nijmegen **(Actie)**.

7. Update begroting

H. Rodoe licht het punt toe. De update wijst ook terug op de rechtmatigheidsverantwoording van de begroting waarbij zowel onder- als overschrijdingen gemeld moeten worden aan het Algemeen Bestuur. Het Algemeen Bestuur heeft kennis genomen van het memo en stemt in met een begrotingswijziging ten aanzien van de kostenoverschrijding **(Actie)**.

8. Toelichting R.J. Pessers inzake investering CCS ARN

R.J. Pessers geeft een toelichting op de actualiteit bij ARN B.V.. In het algemeen gaat het goed; er is een groot aanbod aan afval als gevolg van o.a. de brand bij AVR. De vergunning ten aanzien van de 2^e composteerinstallatie is verleend en de start bouw is gepland na de zomer. Op dit moment wordt de luierreclycling geoptimaliseerd waarbij de problematiek van de natte fractie voorbij is.
P. Cobussen vraagt of het recyclen van luiers meeweegt bij de CO₂ uitstoot en resulteert in minder uitstoot.
R.J. Pessers geeft aan dat dit een complex politiek vraagstuk is. Mogelijk kan GR MARN hier nog in van betekenis zijn.
Ten aanzien van de CO₂ afvang licht hij toe dat de investering is ingegeven door de afspraken in het klimaatakkoord waarbij de uitstoot steeds zwaarder belast wordt. De prognose ten aanzien van extra kosten voor ARN betreft circa 18 mln euro per jaar vanaf 2028. De investering voor CCU/CCS levert tevens restwarmte die mogelijk weer lokaal

benut kan worden (extra warmtenet). Beoogde start van de CCU installatie is in 2028 er van uitgaande dat de benodigde vergunningen tijdig verleend worden.
T. van Elferen vraagt om de aandeelhouders tijdig mee te nemen bij de implicaties voor de financiering van dit project.
Met betrekking tot de groengascertificaten geeft R.J. Pessers aan dat hier een nieuwe markt voor ontstaat naar aanleiding van de wettelijke verplichting tot bijmenging vanaf 2026. Op dit moment zijn de GVO's verkocht aan een trader onder voorwaarde lokale inzet.

9.

Verslag bezoek Archiefbeheer

Het Algemeen Bestuur heeft kennis genomen van het verslag. Het verslag is toegezonden aan de Provincie Gelderland en Limburg.

10.

Rondvraag

H. Rodoe vraagt naar de voortgang op het thema MARN+.
P. Cobussen geeft aan dat A. ten Westeneind en hijzelf een samenvatting van de werkzaamheden hebben ontvangen. De adviseur heeft met alle gemeenten gesproken en heeft ARN bezocht en de Directie gesproken. De presentatie van de adviseur van 16 mei jl. zal aan de vergaderstukken van het Dagelijks Bestuur van 16 mei toegevoegd worden **(Actie)**.

11.

Sluiting

De voorzitter sluit de vergadering om 14.33 uur.

Goedgekeurd tijdens de vergadering van het Algemeen Bestuur GR MARN op 5 december 2024

De Voorzitter,
T. van Elferen

De Secretaris,
B. Giesendorf

Actielijst

Actie	Eigenaar	Status
1. Overdracht ondersteuning GR MARN aan gemeente Nijmegen.	Secretaris en ambtenaren Nijmegen	Lopend
2. Toezenden jaarstukken 2023 aan de colleges van gedeputeerden van Gelderland en Limburg	Secretaris	Gereed
3. Toezenden begrotingsstukken 2024 en 2025 aan de colleges van gedeputeerden van Gelderland en Limburg	Secretaris	Gereed
4. Het besluit met betrekking tot de vragen uit het Rekenkameronderzoek gemeente Nijmegen zal toegezonden worden aan het college van Nijmegen.	Secretaris	Gereed
5. Begrotingswijziging opstellen met betrekking tot overschrijding kosten.	Secretaris	In afstemming met de accountant is een aanpassing niet nodig, totale overschrijding is binnen marge
6. De presentatie MARN+ van 16 mei jl. zal aan de vergaderstukken toegevoegd worden.	Secretaris	Gereed

MEMO

Aan : Het Algemeen Bestuur
Van : Secretaris
Onderwerp : Besluitvorming ondersteuning GR MARN
Nummer : 05
Datum : 22 november 2024

Voorstel ondersteuning GR MARN

De directie van Dar heeft aangegeven de ondersteuning van GR MARN te willen beëindigen in de 2^e helft van 2024 (uiterlijk 1 januari 2025). De Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR) is benaderd met de vraag of zij mogelijkheden zien om de ondersteuning over te nemen (zie bijlage voor overzicht van de verschillende taken). Hiertoe is gesproken met Ina Hol, secretaris van het Algemeen Bestuur van de MGR en tevens directeur WBRN en Marc Peters, controller MGR. Tevens is onderzocht of een van de MARN gemeenten de ondersteuning zou kunnen/ willen overnemen waarbij Nijmegen het meest voor de hand ligt; hierop is echter niet gereageerd door de MARN gemeenten. Bij Nijmegen is nog expliciet navraag gedaan.

Op basis hiervan zijn mogelijke opties:

1. MGR neemt de werkzaamheden volledig over:
 - a. GR MARN treedt toe als module in de MGR; hierbij is het kunnen continueren van de Vuilverwerkersovereenkomst een randvoorwaarde (juridische toets vereist);
 - b. GR MARN koopt ondersteuning in zoals nu bij Dar;
2. MGR neemt de werkzaamheden over (zoals onder 1b) exclusief de secretarisrol; de secretarisrol blijft belegd bij Dar, bij B. Giesendorf. Hiermee is de continuïteit bij overdracht (beter) geborgd.

In de schriftelijke vergadering van het Dagelijks Bestuur GR MARN heeft het bestuur de voorkeur voor optie 2 uitgesproken. Vervolgens heeft het Dagelijks Bestuur van de MGR hierover besloten in de vergadering van 4 november jl. en akkoord gegeven voor optie 2. Hiermee kan invulling gegeven worden aan de dienstverleningsovereenkomst tussen MGR en GR MARN en kan de overeenkomst tussen Dar N.V. en GR MARN met betrekking tot de inhuur van de secretaris, aangepast worden.

Financiële consequenties

Een belangrijke voorwaarde hierbij is dat de totale kosten voor GR MARN gelijk blijven.

Advies aan Algemeen Bestuur om in te stemmen met het onderbrengen van de werkzaamheden voor GR MARN bij de MGR, exclusief de secretarisrol en de invulling van de DVO met MGR te starten en de DVO met Dar N.V. aan te passen

Nijmegen, 22 november 2024
Belinda Giesendorf, secretaris GR MARN

Bijlage

Taken MARN:

1. Opdrachtgeversrol ARN;

Dit betreft de ondersteuning van MARN bij de invulling van de opdrachtgeversrol richting ARN op het gebied van de verwerking van de diverse afvalstromen. Dit wordt ingevuld op operationeel/tactisch niveau vanuit Dar door de afdeling verantwoordelijk voor het Afvalmanagement. Hiertoe vindt structureel overleg plaats met de gemeenten, zowel ambtelijk als bestuurlijk. Daarnaast vindt er op strategisch niveau overleg plaats tussen de directies.

2. Aandeelhoudersrol ARN;

Een tweede rol betreft de ondersteuning bij de aandeelhoudersrol richting ARN. Dit beperkt zich grotendeels tot een beoordeling van de jaarlijkse stukken voor de Algemene vergadering van aandeelhouders ARN B.V.. In dit kader vindt op dit moment een onafhankelijk onderzoek plaats naar de tarieven van ARN B.V. door Buiten Organisatieadvies.

3. Financieel management MARN;

De GR MARN heeft een eigen boekhouding. Dit wordt ingevuld door de afdeling Financiën van Dar.

4. Algemene ondersteuning MARN;

Naast bovenstaande taken zijn er nog de algemene taken van MARN op het gebied van organisatie en voorbereiding van bestuursvergaderingen, jaarstukken, verantwoording, informele afstemming met ARN, etc. Deze taken worden ingevuld door de secretaris.

AGENDAPUNT

Aan : de leden van het Algemeen Bestuur
Van : Het Dagelijks Bestuur
Onderwerp : Vereveningsfonds Transportkosten 2024
Nummer : 6a
Datum : 22 november 2024

Bijgevoegd het voorstel inzake het ieder jaar terugkerend Vereveningsfonds Transportkosten 2024.

Op basis van de regeling worden door een aantal gemeenten bedragen betaald aan de MARN, die deze gelden volgens de bijgevoegde verdeelsleutel (zie bijlage 4b) na binnenkomst van de gelden uitkeert aan de andere deelnemende gemeenten.

Conform de regeling MARN is het Algemeen Bestuur bevoegd hierover te besluiten op voorstel van het Dagelijks Bestuur.

Toelichting Vereveningsfonds Transportkosten

Dit fonds is bij de oprichting van de toenmalige gemeenschappelijke regeling MARN in de tekst van de regeling opgenomen en beoogde een solidariteit tussen de aanleverende gemeenten. Doordat de keuze viel op de locatie de Weurtse Polder hield dat in dat verschillende gemeenten langer met hun afval moesten gaan rijden. Dit werd beschouwd als een kostenverhogende post voor de inzameling en verwerking. Om hieraan tegemoet te komen is een regeling in het leven geroepen die er van uitgaat dat de gemeenten die dichterbij liggen een bijdrage betalen aan het fonds en de gemeenten die verderaf gelegen zijn een bijdrage uit het fonds ontvangen. De te betalen bedragen zijn geheel gelijk aan de te ontvangen bedragen.

Advies

In te stemmen met het voorstel van het Dagelijks Bestuur voor de verdeling voor het fonds 2024.

De verrekening over 2024 zal conform regeling in februari 2024 plaatsvinden.

Nijmegen, 22 november 2024

Belinda Giesendorf, secretaris GR MARN

Vereveningsfonds transportkosten 2024

A	B	C	D	E	F	G
Gemeenten	Afstand ARN	Aantal inwoners	B x C	Gem. afstand x C	D -/- E	F x waarde per punt
Beuningen	4,3	26.673	114.694	329.589	-214.895	€ -15.231
Druten	18,9	19.700	372.330	243.426	128.904	€ 9.136
Berg en Dal (x 1,5)	28,8	35.920	1.034.496	443.851	590.645	€ 41.862
Heumen	13,6	16.930	230.248	209.198	21.050	€ 1.492
Mook & Middelaar	19,7	8.134	160.240	100.509	59.731	€ 4.233
Nijmegen (x 1,25)	9,4	185.750	1.746.050	2.295.247	-549.197	€ -38.924
Wijchen	11,5	42.303	486.485	522.723	-36.239	€ -2.568
TOTAAL		335.410	4.144.542	4.144.542	0	€ -0
Gemiddelde afstand per inwoner van de regio (totaal D / totaal C)			12,36			

Omvang fonds (euro):	€	56.723
Te verdelen punten in 2023:	positieve waarden kolom F opgeteld	800330
Waarde per punt (euro):	fonds gedeeld door totaal punten	0,07087

1) Gewogen gemiddelde van de drie oorspronkelijke gemeenten genomen

De eerste kolom A bevat de namen van de gemeenten.

De tweede kolom B bevat de afstand van de gemeenten tot de MARN waarbij voor enkele gemeenten een vermenigvuldigingsfactor is toegepast, omdat zij door stedelijk gebied moeten rijden en daardoor meer tijd kwijt zijn. Bij de gemeente Berg en Dal is in de berekening het gewogen gemiddelde van de drie oorspronkelijke gemeenten genomen.

De derde kolom C betreft het inwonersaantal per 1-1-2024. Dit wisselt elk jaar, omdat de meest recente gegevens worden gebruikt voor het betreffende jaar.

De vierde kolom D geeft het aantal inwoners maal de afstand en komt uit het op totaal aantal kilometers. Het totaal hiervan gedeeld door het aantal inwoners en genereert zo het gemiddeld aantal kilometers per inwoner (zie onder regel 14. Dit is 12,36 km)

De volgende kolom E geeft het aantal te verdelen kilometers als alle inwoners in het midden zouden wonen. Het is het aantal inwoners maal de gemiddelde afstand.

In kolom F wordt het verschil tussen de kolommen E en D berekend. Het totaal van deze kolom geeft het maximale aantal punten per jaar. Dit is het totaal van alle bedragen boven 0.

Het bedrag dat vermeld staat € 56.723 is het totaalbedrag dat jaarlijks beschikbaar is. Dit gedeeld door het aantal punten levert een bedrag per punt op en dat is in kolom G weergegeven. Voor alle duidelijkheid is deze regeling al een flink aantal jaren in gebruik en het bedrag dat in totaal in het fonds zit is steeds hetzelfde. De enige wijzigingen elk jaar zijn de inwonersaantallen.

AGENDAPUNT

Aan : de leden van het Algemeen Bestuur
Van : Het Dagelijks Bestuur
Onderwerp : Opdracht en controleprotocol 2024 accountant
Nummer : 7a
Datum : 22 november 2024

Controleprotocol accountantscontrole 2024

Voor de jaarlijkse controle van de jaarstukken door de accountant is het van belang dat het toetsingskader is vastgesteld en duidelijk is op basis van welke normen de accountant toetst.

Voorafgaande aan de controle van de rekening, i.c. die van 2024, dient door het Algemeen Bestuur een protocol te worden opgesteld ten behoeve van de accountant, die dit als richtsnoer neemt bij de controle van de rekening. In een dergelijk protocol wordt een aantal criteria vermeld waar de accountant rekening mee dient te houden, onder meer de goedkeuringstolerantie en rapporteringstolerantie. Tevens is in een aantal bijlagen het normenkader, communicatie en rapportage weergegeven.

Procedure

Het Algemeen Bestuur dient dit protocol elk jaar, voorafgaande aan de controle, vast te stellen. Voor de controle van de rekening 2024 is een protocol vereist zoals nu voorligt. Na goedkeuring door het Dagelijks Bestuur en vaststelling door het Algemeen Bestuur zal het aan de accountant worden aangeboden. Deze zal dit protocol volgen bij zijn controle.

Voorstel

- in te stemmen met bijgevoegd protocol.

Nijmegen, 22 november 2024

Belinda Giesendorf, secretaris

Controleprotocol MARN 2024

1. Inleiding

Ter voorbereiding en ondersteuning van de uitvoering van de accountantscontrole moet het Algemeen Bestuur (hierna: AB) regels vaststellen. Dat gebeurt in dit controleprotocol. Nieuw vanaf 2023 is, dat de rechtmatigheidsverantwoording niet meer door de accountant maar door het Dagelijks Bestuur (hierna: DB) wordt afgelegd. Waar voorheen in het controleprotocol alleen de zaken rondom de accountantscontrole waren geregeld, is dat nu uitgebreid met zaken die de rechtmatigheidsverantwoording door het DB betreffen. Met ingang van 2023 is de rol van de accountant ten aanzien van de rechtmatigheid beperkt tot beoordeling van de kwaliteit van de door de gemeenschappelijke regeling Milieusamenwerking en Afvalverwerking Regio Nijmegen (hierna: MARN) gehanteerde controlesystematiek en de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording. Object van controle in dit protocol zijn de jaarcijfers van de MARN en daarmee tevens het financieel beheer zoals uitgeoefend door of namens het DB van de MARN.

2. Doelstelling

Dit controleprotocol heeft als doel nadere aanwijzingen te geven aan:

- a. de accountant over de reikwijdte van de accountantscontrole, de daarvoor geldende normstellingen en de daarbij verder de hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties;
- b. het DB over de reikwijdte van de rechtmatigheidsverantwoording, de daarvoor geldende normstellingen en de daarbij verder te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties.

3. Wettelijk kader

In artikel 35, zevende lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen zijn de artikelen 186 tot en met 213 van de Gemeentewet (hierna: GW) van overeenkomstige toepassing verklaard. Artikel 213 van de GW schrijft voor dat het AB één of meer accountants aanwijst als bedoeld in artikel 393, eerste lid, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek voor de controle van de in artikel 197 GW bedoelde jaarrekening en het daarbij verstrekken van een controleverklaring en het uitbrengen van een verslag van bevindingen.

Het AB zal op [datum] de Controleverordening MARN 2024 vaststellen. Met dit controleprotocol wordt invulling gegeven aan het te hanteren normenkader.

4. Algemene uitgangspunten voor de controle op rechtmatigheid

Als voorgeschreven in artikel 213 GW zal de controle van de in artikel 197 GW bedoelde jaarrekening door de accountant gericht zijn op het afgeven van een oordeel over:

- a. de getrouwe weergave van de in de jaarrekening gepresenteerde baten en lasten en de activa en de passiva;
- b. de getrouwheid van de door het DB afgegeven en opgenomen rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening;
- c. de inrichting van het financieel beheer en de financiële organisatie gericht op de vraag of deze een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk maken;
- d. het in overeenstemming zijn van de door het DB opgestelde jaarrekening met de bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen regels als bedoeld in artikel 186 GW (Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten);
- e. de verenigbaarheid van het jaarverslag met de jaarrekening.

Bij de controle zijn de nadere regels die bij of krachtens algemene maatregel van bestuur zijn gesteld op grond van artikel 213, zesde lid GW, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (hierna: Bado) en de voor accountants geldende controle- en overige standaarden bepalend zijn voor de door de accountant uit te voeren werkzaamheden.

Onder rechtmatigheid wordt begrepen de definitie volgens het Bado dat de in de rekening verantwoorde lasten, baten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen, dat wil zeggen "in overeenstemming zijn met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen,

waaronder gemeentelijke verordeningen". Het DB hoeft niet vast te stellen dat alle handelingen in overeenstemming met geldende wet- en regelgeving zijn verricht. De controle beperkt zich tot die handelingen waaruit financiële gevolgen voortkomen, die als baten, lasten of balansmutaties in de jaarrekening worden verantwoord.

5. Te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties

a. Rechtmatigheidsverantwoording door het DB

Het DB accepteert in de controle bepaalde goedkeurings- en rapporteringstoleranties en richt de interne controle voor de rechtmatigheidsverantwoording daarop in. Het DB controleert niet ieder document of iedere financiële handeling, maar richt de controle zodanig in dat voldoende zekerheid wordt verkregen over de rechtmatigheid (en de getrouwheid) van de verantwoorde baten en lasten en balansmutaties en financiële beheershandelingen, rekening houdend met de vastgestelde goedkeuringstolerantie. Het DB richt de controle op het ontdekken van belangrijke fouten en baseert zich daarbij op risicoanalyse, vastgestelde toleranties en statistische deelwaarnemingen en extrapolaties.

In onderstaand schema staat wanneer het DB rapporteert:

Rapporteringstolerantie	Verantwoordingsgrens
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	$\leq 1\%$
Onduidelijkheden in de controle (% lasten)	≤ 3

De percentages worden steeds genomen van de werkelijke lasten, inclusief eventuele stortingen in de reserves.

De rapporteringstolerantie houdt in dat het DB bij overschrijding van dit bedrag de rechtmatigheidsfouten in de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening opneemt.

b. Accountantscontrole

De accountant accepteert in de controle bepaalde toleranties en richt de controle daarop in. De accountant controleert niet ieder document of iedere financiële handeling, maar richt de controle zodanig in dat voldoende zekerheid wordt verkregen over het getrouwe beeld van de jaarrekening inclusief de rechtmatigheidsverantwoording met een belang groter dan de vastgestelde goedkeuringstolerantie. De accountant richt de controle in op het ontdekken van belangrijke fouten en baseert zich daarbij op risicoanalyse, vastgestelde toleranties en statistische deelwaarnemingen en extrapolaties.

In onderstaand schema zijn de goedkeuringstoleranties opgenomen zoals vast te stellen voor de te controleren jaren. Deze komen overeen met het wettelijk minimum.

Strekking controleverklaring				
Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	$\leq 1\%$	$>1\% <3\%$	--	$\geq 3\%$
Onzekerheden in de controle (% lasten)	$\leq 3\%$	$>3\% >10\%$	$\geq 10\%$	

De percentages zijn gebaseerd op het Bado. Wanneer de percentages in het Bado wijzigen, zullen we daarop aansluiten. De percentages worden steeds genomen van de werkelijke lasten, inclusief eventuele stortingen in de reserves.

6. Reikwijdte rechtmatigheidscontrole, criteria

Voor oordeelsvorming over de rechtmatigheid van het financieel beheer wordt aandacht besteed aan de volgende rechtmatigheidscriteria:

- het begrotingscriterium;
- het voorwaarden criterium;
- het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium (M&O-criterium).

Het begrotingscriterium houdt in dat financiële beheershandelingen die ten grondslag liggen aan de baten en laste en de balansposten, tot stand dienen te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma's.

Het voorwaardencriterium heeft betrekking op de eisen die worden gesteld bij de uitvoering van de financiële beheershandelingen. De eisen/voorwaarden zijn gebaseerd op diverse wet- en regelgeving en hebben betrekking op aspecten als doelgroep, termijn, grondslag, administratieve bepalingen, normbedragen, bevoegdheden, bewijsstukken, recht, hoogte en duur.

Bij het M&O-criterium gaat het erom vast te stellen dat in de organisatie effectieve maatregelen zijn getroffen om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen.

7. Rapportering accountant

Tijdens en na afronding van de controlewerkzaamheden rapporteert de accountant als volgt:

- Verslag van bevindingen
Overeenkomstig de GW brengt de accountant omtrent de controle van de jaarrekening een verslag van bevindingen uit aan het AB en in afschrift aan het DB. In het verslag van bevindingen wordt gerapporteerd over de opzet en uitvoering van het financiële beheer en of de beheersorganisatie een getrouw en rechtmatig financieel beheer en rechtmatige verantwoording waarborgen.
- Uitgangspunten voor de rapportagevorm
Fouten of onzekerheden die de rapporteringsrapportage als boven weergegeven onder 5 overschrijden, worden vastgelegd in een apart overzicht bij het accountantsverslag. Ze worden toegelicht naar de aard van het criterium. De accountant rapporteert ook over eventuele bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en de continuïteit van de door de MARN gehanteerde geautomatiseerde informatievoorziening.
- Controleverklaring
In de controleverklaring wordt op een gestandaardiseerde wijze, zoals wettelijk voorgeschreven, de uitkomst van de accountantscontrole weergegeven ten aanzien van de getrouwheid, uitmondend in een oordeel over de jaarrekening. De controleverklaring is bestemd voor het AB, zodat deze de door het DB opgestelde jaarrekening kan vaststellen.

8. Duur protocol

Het protocol geldt met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2023 voor onbepaalde tijd. Daarmee is het voor het eerst van toepassing op de jaarrekeningcontrole van het jaar 2023.

Het protocol wordt aangepast als dit nodig is door wijzigingen of ontwikkelingen in wet- en regelgeving of intern beleid.

9. Citeertitel

Dit protocol kan worden aangehaald als: Controleprotocol MARN 2024.

Aldus vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling Milieusamenwerking en Afvalverwerking Regio Nijmegen van 28 februari 2024

De voorzitter,

De secretaris,

Bijlage 1 bij het Controleprotocol MARN 2024

Normenkader

De volgende wetten en externe regelgeving vallen onder het normenkader:

- Grondwet
- Gemeentewet (GW)
- Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr)
- Burgerlijk Wetboek (BW)
- Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)
- Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado)
- Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) en aanverwante regelingen
- Fiscale en sociale wetgeving
- BTW-compensatiefonds
- Regels omtrent Europese aanbesteding
- Wet milieubeheer
- Ambtenarenwet 2017
- Algemene wet bestuursrecht (Awb)
- Sociale verzekeringswetgeving
- Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

De volgende interne regelgeving valt onder het normenkader:

- de tekst van de gemeenschappelijke regeling Milieusamenwerking en Afvalverwerking Regio Nijmegen;
- de Verordening financieel beleid, beheer en organisatie MARN 2024;
- de Controleverordening MARN 2024;
- het Treasurystatuut MARN 2024;
- van toepassing zijnde AB- en DB-besluiten;
- M&O-beleid.

Bijlage 2 bij het Controleprotocol MARN 2024

Communicatie en periodiek overleg

Secretaris	Periodiek	De secretaris is de belangrijkste gesprekspartner binnen de MARN voor de accountant. Bijeenkomsten: de eindejaarscontrole (op basis van het verslag van bevindingen) en incidenteel als daar behoefte aan is.
Portefeuillehouder financiën		Indien nodig of gewenst: bij de eindejaarscontrole.
Dagelijks en Algemeen Bestuur		De accountant komt op verzoek naar de vergaderingen van het Dagelijks en Algemeen Bestuur.

Bijlage 3 bij het Controleprotocol MARN 2024

Rapportagemomenten

Rapportage	Tijdstip	Inhoud	Gericht aan
Verslag van bevindingen naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole	Na afronding controle jaarrekening	Het gaat hierbij om bevindingen: fouten, onzekerheden met betrekking tot de getrouwheid en rechtmatigheid of de inrichting van het financieel beheer van de financiële organisatie een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk maken.	Algemeen Bestuur met afschrift aan Dagelijks Bestuur
Controleverklaring	Na afronding controle jaarrekening	Het accountantsoordeel over de mate waarin de jaarrekening een getrouw beeld geeft i.o.m. de verslagleggingsvoorschriften en voldoet aan de eisen van rechtmatigheid.	Algemeen Bestuur

AGENDAPUNT

Aan : de leden van het Algemeen Bestuur
Van : de secretaris
Onderwerp : Jaarlijks verslag archiefbeheer GR MARN
Nummer : 08a
Datum : 22 november 2024

Toelichting

Om het Algemeen Bestuur lopende het begrotingsjaar te informeren is een beknopt overzicht van de stand van zaken met betrekking tot de begroting bijgevoegd.

Er is sprake van een onderschrijding op de begroting als gevolg van het ontvangen dividend van ARN over 2023 waarover GR MARN rente-inkomsten ontvangt. Prognose te ontvangen rente is circa 30.000,00.

Er sprake van een aantal overschrijdingen. Hierover is in de vergadering van het AB MARN in juli al een toelichting gegeven en de posten zijn in bijgaand overzicht meegenomen. Een groot deel van deze overschrijdingen vallen ten koste van de post onvoorzien van 10.000,00. Hiermee is het totaal aan overschrijding 2534,00.

In de financiële verordening is opgenomen dat de begrotingsrechtmatigheid wordt gezien op programmaniveau. MARN heeft slechts 1 programma (waarbinnen twee producten te weten Bestuur en Afvalverwerking); totale kosten 344.945,00. Omdat de totale overschrijding van kosten binnen de voor GR MARN gestelde marge van 1% blijft is de overschrijding niet materieel en daarmee niet onrechtmatig.

Status begroting 2024 GR MARN 5 december 2024

Onderwerp		Status/ Bijzonderheden
Bureaunkosten MARN	72.009,00 begroot	Kosten 73.073,00; hiermee 1064,00 hoger dan begroot
MARN+	75.000,00 begroot	Traject is lopend, kosten binnen begroting 39.857,40
Overige goederen en diensten, bestaande uit:	38.200,00 begroot	
Accountant	9.742,00 begroot	Kosten binnen begroting; 9559,00
Tarievenonderzoek	25.000,00 begroot	Betreft 24.139,50. Onderzoek afgerond, kosten binnen begroting.
Vergader/representatiekosten	500,00 begroot	Betreft 883,00. Hiermee 383,00 hoger dan begroot, Voorstel om dit van post onvoorzien te doen
Overige kosten	3.060,00 begroot	Verwachting dat dit binnen budget blijft
Website onderhoud	0,00 begroot	Bij opstellen begroting 2024 was nog niet bekend dat de website weer actief zou worden. Kosten 2024 1470,00
Onvoorziene kosten		
Juridische ondersteuning t.b.v. financiële verordeningen	0,00 begroot	Betreft 6.498; voorstel is om dit van de post onvoorzien te doen
Activeren website MARN	0,00 begroot	Betreft 2162,88; voorstel is om dit van de post onvoorzien te doen
Overschrijding representatiekosten		Betreft 383,00
Dividend ARN 2023	-	Totaal te ontvangen: 1.632.000,00 Waarvan in: juni: 1.387.200,00 Te vorderen dividendbelasting: 244.800,00 Prognose te ontvangen rente (schatkistbankieren): Circa 30.000,00 Dit is afhankelijk van wanneer de gelden

		binnenkomen en wanneer er uitbetaald wordt
Dividendbelasting over dividend ARN 2021 en 2022	76.500,00 per jaar	Is uitbetaald in 2024, conform begroting
Overschrijding	2.534,00	Overschrijding is niet materieel; bedrag valt onder de rechtmatigheidsgrens van 1% van de totale programmakosten. MARN kent 1 programma waarbinnen twee producten: Bestuur en Afvalverwerking. Totale programmakosten 2024 344.945.00.

MEMO

Aan : Het Algemeen Bestuur
Van : S. Michels, P. Cobussen, A. ten Westeneind
Onderwerp : Tussenevaluatie MARN+
Nummer : 09
Datum : 22 november 2024

Inleiding

In de afgelopen jaren is de behoefte ontstaan bij zowel GR MARN als ARN om de wensen van gemeenten op het gebied van de energietransitie af te stemmen op de mogelijkheden binnen het portfolio van ARN en op die manier in te zetten op de meest kansrijke projecten. Hiervoor is eerder dit jaar een adviseur energietransitie aangesteld om de kansen en mogelijkheden bij de gemeenten in beeld te brengen en het bestuur hierover te adviseren en te ondersteunen bij dit proces.

In de bijgevoegde tussenevaluatie (Roadmap energiesysteem RvN) zijn de eerste resultaten en aanbevelingen opgenomen. Op dit moment worden de volgende mogelijkheden en concrete projecten op het gebied van de warmtetransitie en (het verlichten van) netcongestie geïdentificeerd:

- Warmtecluster ARN (gemeenten Beuningen/Wijchen/Nijmegen/Heumen)
- Inkoppeling zon & wind bij de ARN (smart grid)
- Inzet van duurzame gassen (H2 en groengas)
- Ontwikkeling lokale assets & asset gerelateerde kennis.

Het traject rondom de inkoppeling van zon & wind achter de ARN loopt inmiddels en wordt op dit moment gefinancierd vanuit de Regiodeal (hierbij zijn zowel de ARN als de MARN betrokken). Over het warmtecluster lopen nog gesprekken tussen de gemeenten en o.a. de GMR (regionale aanpak warmte).

Het Dagelijks Bestuur heeft in de vergadering van 17 oktober hierover gesproken in aanwezigheid van S. Michels.

Het Dagelijks Bestuur herkent zich in het in de tussenevaluatie geschetste beeld en de geïdentificeerde kansrijke trajecten (zie bijlage). Het Dagelijks Bestuur heeft aangegeven dat aansluiten bij de overleggen inkoppeling zon en wind akkoord is met een frequentie van in principe 1x per jaar om zo geïnformeerd te blijven. Indien er sprake is van investeringen is het goed om frequenter aan te sluiten.

Het lijkt het Dagelijks Bestuur goed om de opties verder in beeld brengen van de benodigde inzet qua menskracht en middelen; om hierover vervolgens in een eerstvolgende evaluatie terugkoppeling te geven. Hiermee kan duidelijk gemaakt worden wat voor MARN nodig is om te kunnen sturen op het strategisch beleid van ARN (kennis, fte etc.).

In dit kader is een afspraak gepland met de directie van ARN, A. ten Westeneind, P. Cobussen en S. Michels op 27 november a.s.

Ter vergadering kan een terugkoppeling gegeven worden.

Roadmap

Energiesysteem Rijk van Nijmegen GR MARN

Juni 2024

Achtergrond

ARN

Afvalenergiecentrale ARN levert per jaar ongeveer 150.000 MWh elektriciteit aan het openbare net en 800Tj warmte. Behalve voor de naast ARN gelegen waterzuiveringsinstallatie wordt de warmte ook geleverd aan 6.400 woningen van de nieuwbouwwijken Waalsprong en Waalfront in Nijmegen.

Met de modernste technieken haalt ARN op optimale wijze energie en grondstoffen uit afval. Tegelijkertijd wordt de door particulieren en bedrijven geproduceerde afvalberg verkleind, met zo min mogelijke belasting van het milieu. De in 1987 gestarte afvalenergiecentrale van ARN verbrandt op jaarbasis 300.000 ton (niet-recyclebaar) huishoudelijk- en bedrijfsafval.

ARN heeft in 2013 een vergistingsinstallatie in gebruik genomen. Hierin wordt het groene afval van zeven gemeenten in de regio Nijmegen vergist en gecomposteerd. Tijdens het vergistingsproces komt biogas vrij dat wordt opgewerkt tot groengas.

Het beleid van de overheid is erop gericht om op de juiste manier zoveel mogelijk waarde uit afval te halen en onnodige verspilling te voorkomen. ARN verwerkt reststoffen van gemeenten en bedrijfsleven en speelt in op het beleid door te streven naar zo veel mogelijk nut te halen uit afval in de vorm van energie en grondstoffen.

De aandeelhoudende gemeenten (tevens leverancier van afval) zijn verenigd in de Milieusamenwerking en Afvalverwerking Regio Nijmegen (MARN).

GR MARN

Gemeenschappelijke regeling MARN zijn de 7 gemeenten in de regio Nijmegen (Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen, Mook en Middelaar, Nijmegen, Wijchen) die tezamen aandeelhouder zijn van ARN. In de afgelopen jaren is de behoefte ontstaan bij zowel GR MARN als ARN om de wensen van gemeenten op het gebied van de energietransitie af te stemmen op de mogelijkheden binnen het portfolio van ARN en op die manier in te zetten op de meest kansrijke projecten.

Uitdagingen in de energietransitie

De energietransitie als 'a wicked problem'

De energietransitie is een complexe materie en wordt vaak ook gezien als een 'wicked problem' (Rittel & Webber, 1973). De afgelopen jaren zien we een enorme versnelling van de verduurzaming en hieraan ook gekoppeld de uitdaging voor onze samenleving. Dit creëert spanningen (letterlijk te zien in ons stroomnet) in de maatschappij en ook bij de lokale overheid waar veel van de taken terecht komen.

Het verbinden van vraag en aanbod en verschillende bronnen en afnemers van energie via zogenaamde smart energy hubs, kan hier een (deel)oplossing voor zijn. Deze oplossing is echter door de recente mededeling vanuit TenneT onder druk komen te staan. Door diverse partijen (regionale netbeheerders, VNO-NCW, provincies en regio's) wordt echter aangedrongen om deze mogelijkheid open te houden; wellicht in een aantal specifieke en kansrijke gevallen.

De mogelijkheden die ARN kan bieden, zijn zo'n specifieke en kansrijke mogelijkheid (ook ondersteunt door Liander).

Based upon Rittel and Webber (1973)

Uitdagingen in de energietransitie

Aan het smart grid wordt door ARN de afgelopen jaren samen met diverse partijen gewerkt. Het doorzicht dat in 2020 is gegeven, is ook in 2024 nog steeds actueel:

“Wat tot nu toe ontbreekt, is een slim net dat al deze energiemodaliteiten in zich verenigt. Toch is dat wat nodig lijkt als je niet alleen zo efficiënt mogelijk in de huidige behoefte wilt voorzien, maar ook toe wilt naar omzetting van energievormen en naar opslag voor kortere of langere tijd van energie. Het experiment waarmee ARN nu start, voegt hieraan een belangrijke dimensie toe: multimodaliteit. Het verknoopt als eerste smart grid elektriciteit, warmte én (bio)gas. Daarmee neemt de complexiteit in hoge mate toe, Maar daarmee ook de potentie.”

Naast technische uitdagingen (wat, hoe en wanneer) biedt een dergelijke oplossingsrichting ook grote uitdagingen op het gebied van Governance: hoe krijgen we onze (overheids-) partners hier in mee, wat is/wordt hun rol en hoe gaan we het gezamenlijk vormgeven.

De gemeentelijke uitdagingen

De aandeelhoudende gemeenten in de GR MARN staan voor grote uitdagingen op het gebied van de energietransitie. Door het Rijk zijn belangrijke taken en opdrachten bij de gemeente neergelegd: warmtetransitie, grootschalige opwek (RES), duurzame mobiliteit en (recent) netcongestie. Dit laatste is waarneembaar in recente stukken vanuit het Rijk, maar de wijze van invulling en ondersteuning is nog niet helder.

De netcongestie gooit voor bijna al deze taken, naast ook de ontwikkeling van bedrijven(terreinen) en woningbouw, roet in het eten. De transitie van aardgas naar duurzamere bronnen gaat ook gepaard met een andere energievraag. En vaak ook een hogere behoefte aan duurzame elektriciteit. Dit is ook waar te nemen bij duurzame mobiliteit: kiezen we voor elektrisch vervoer of H₂: voor beide bronnen geldt dat er grote uitdagingen zijn in opwek en distributie.

De ingezette en broodnodige energietransitie lijkt op deze manier, in ieder geval voor langere tijd, vast te lopen.

Uitdagingen in de energietransitie

Naar een betere oplossing

Wicked problems laten zich niet in één keer oplossen, maar er zijn wel mogelijkheden voor verbetering van de situatie. De diverse mogelijkheden en assets die de gemeenten via de GR MARN hebben bij de ARN bieden hier heel goede mogelijkheden voor. Tijd om deze nu te gaan benutten!

De ARN kan, uiteraard binnen de mogelijkheden van haar bedrijfsvoering en afspraken met derden (waaronder TenneT), variëren en schakelen tussen diverse energiemodaliteiten. Dit is nog verder uit te breiden richting conversie en opslag. Ook Liander heeft in een recent overleg aangegeven het traject bij ARN te zien als zeer waardevol en wil dit ook graag blijven ondersteunen. En vanuit het bestuur van de GR MARN is nadrukkelijk aan de ARN gevraagd om bij de warmtetransitie en netcongestie een actieve rol te gaan spelen (7 dec 2023).

De uitdaging is nu om in gezamenlijkheid met alle betrokken partijen urgentie, vorm en uitvoering te gaan geven aan deze bestuurlijke en maatschappelijke opdracht(en).

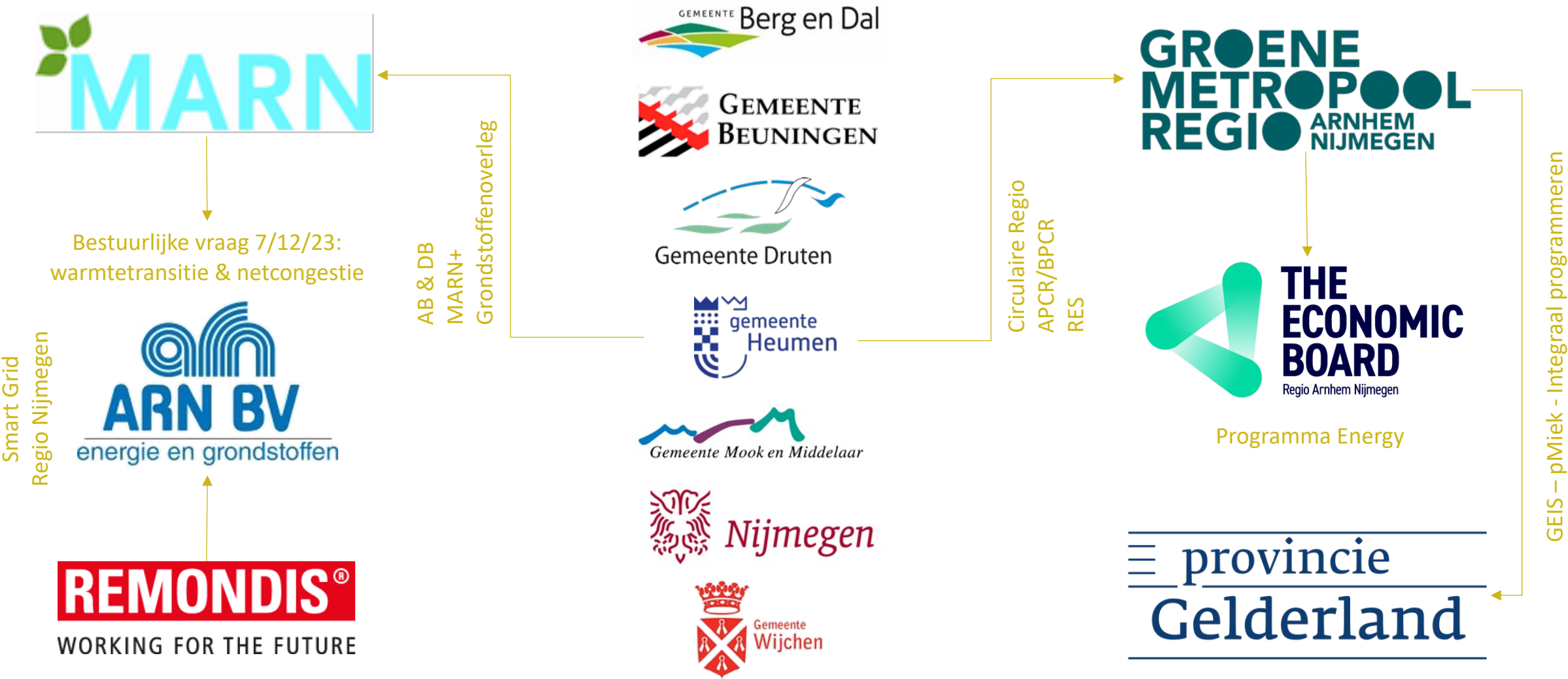
Hoe nu verder?

De urgentie is de afgelopen weken alleen maar toegenomen, dat creëert een bestuurlijk en ambtelijk momentum waar we gebruik van kunnen maken. Een eerste stap is om op korte termijn in kaart te brengen waar de bestuurlijke en ambtelijke vragen, uitdagingen en behoefte liggen.

Wat is er nodig om de benodigde beslissingen en/of besluiten te kunnen nemen? Welk detailniveau is nodig? Waar zit de prioriteit bij de diverse gemeenten (bedrijven, woningen, duurzame opwek, mobiliteit, energiemodaliteit)? Welke rol wil/kan eenieder hierin spelen? Wat zijn onze kaders?

In de regio Nijmegen zijn er diverse structuren waarbinnen de grondstoffen- en energietransitie ambtelijk en bestuurlijk worden behandeld (zie volgende pagina). De uitdaging is om op een efficiënte en effectieve manier informatie (vragen, commitment, kaders en randvoorwaarden) op te halen en te brengen (oplossingsrichtingen). Dit vraagt om een proactieve rol met een bestuurlijk mandaat en vertrouwen.

Figuur 1: Regionaal speelveld energietransitie

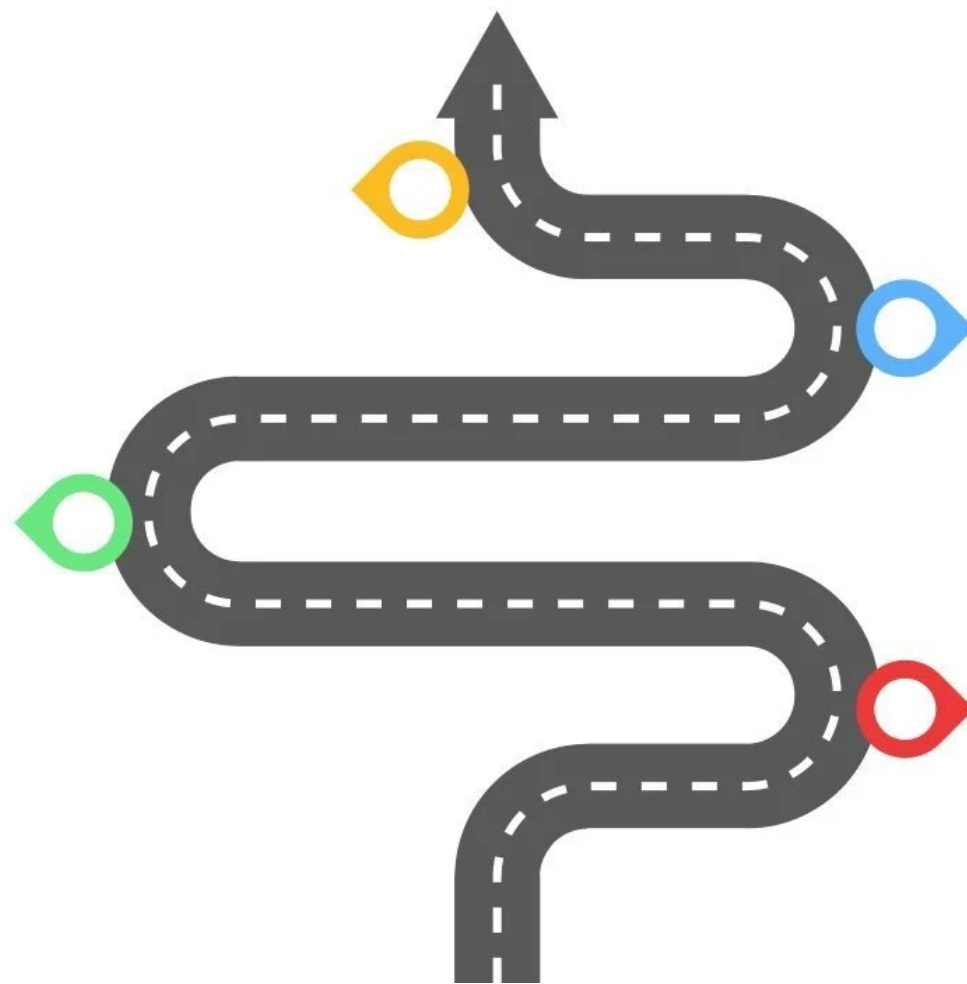
Roadmap

Een eerste stap

De opdracht vanuit het bestuur van de MARN aan de ARN is duidelijk: ondersteun ons bij de warmtetransitie en (het verhelpen van/verminderen van de impact van) netcongestie.

De eerste stap is in beeld brengen wat concreet de vraag is vanuit de deelnemende gemeenten, waar ze momenteel staan, waar behoefte aan is en wat er nodig is voor het verdere traject richting besluitvorming. Tevens is het van belang de visie en vragen vanuit het bestuur van de MARN te concretiseren. Hiermee kan vervolgens de vraag richting de ARN geconcretiseerd worden qua prioriteit, planningen en oplossingsrichtingen en welke organisatie nodig is.

Er is uiteraard al veel bekend en over gesproken, maar de ontwikkelingen gaan snel en het is goed om dit ook in gezamenlijk vast te leggen (kaders en uitgangspunten). Naar verwachting wordt deze fase voor de zomervakantie afgerond (uiteraard afhankelijk van de beschikbaarheid van de benodigde informatie en ruimte in de diverse agenda's).

Twée sporen aanpak

De opdracht vanuit het bestuur van de MARN aan de ARN richt zich op twee sporen: warmtetransitie en netcongestie. Alhoewel beide onderdeel zijn van de energietransitie en elkaar kunnen versterken, kennen beide onderwerpen een verschillende urgentie en dynamiek.

Warmtetransitie

Gemeenten hebben een belangrijke taak (de regie) bij de warmtetransitie. Binnenkort zal de nieuwe Wet Collectieve Warmte (WCW) en de Wet Gemeentelijke Instrumenten Warmtetransitie WGIW) in werking treden. Dit geeft nieuwe taken maar ook bevoegdheden aan gemeenten.

De ARN levert momenteel al warmte aan wijken in de gemeente Nijmegen en er is overleg met Beuningen, Heumen en Wijchen voor mogelijkheden om het warmtenet naar deze gemeenten uit te breiden. Het proces van de realisatie en acceptatie van collectieve warmte is een (op dit moment) langdurig en complex traject. Dit laten de recente berichten via de diverse media ook weer zien.

Netcongestie

Netcongestie is een actueel en urgent probleem waarvan de effecten en consequenties steeds meer inzichtelijk worden. Er is op korte en middellange termijn behoefte aan oplossingen; deze oplossingen kunnen vaak alleen door samenwerking tussen de betrokken partijen worden gerealiseerd.

De ARN is betrokken bij de ontwikkeling van een energy hub op TPN West en kan in potentie via een GDS (gesloten distributie systeem) oplossingen bieden (ontsluiten zon en wind, conversie en opslag van energie). In de aanvraag voor de Regio deal is de smart grid bij de ARN ook meegenomen.

Momenteel lopen er al gespreken tussen de diverse lokale initiatieven en initiatiefnemers en zijn ook de diverse overheidsorganisaties (GMR en TEB) betrokken. Dit biedt mogelijkheden om op korte termijn in gezamenlijkheid oplossingsrichtingen te ontwikkelen en op middellange termijn te realiseren.

Gesprekken met deelnemende gemeenten

Resultaat van de gesprekken

De afgelopen maanden is gesproken met de deelnemende gemeenten in de MARN over welke rol de ARN/MARN zou kunnen spelen, waar de behoeftes en vragen liggen vanuit de gemeenten en waar de urgentie en prioriteiten liggen. De resultaten van deze gesprekken zijn hierna uitgewerkt.

In de gesprekken met de gemeenten is uiteraard ook een geografisch onderscheid herkenbaar: gemeenten die rondom de ARN liggen (Beuningen, Nijmegen en Wijchen; in zekere zin ook Heumen in het verlengde van Nijmegen) lenen zich voor “fysieke trajecten” (warmtelevering en netcongestie oplossingen).

Maar ook zeker bij de overige gemeenten (Berg en Dal, Druten en Mook en Middelaar) bestaat de behoefte om gebruik te maken van de kennis en capaciteit binnen de ARN/MARN; in dit geval meer specifiek gericht op lokale ontwikkeling van assets en energiebronnen, en op de aan deze (en andere) assets verbonden kennis en kennisontwikkeling

Vragen aan de gemeenten

- Waar hebben de gemeenten behoefte aan?
- Wat speelt er op dit moment in de gemeenten?
- Waar zit de urgentie en prioriteit?
- Welke trajecten lopen er op dit moment?
- Wat is/moet/kan de rol van de MARN zijn?
- Wat is/moet/kan de rol van de ARN zijn?
- Wat is/moet/kan de rol van de gemeente zijn?
- Wat is er nodig voor ambtelijke besluitvorming?
 - informatiebehoefte
 - proces
 - besluitvorming
- Wat is er nodig voor bestuurlijke besluitvorming?
 - informatiebehoefte
 - proces
 - besluitvorming
- Wat hebben we de gemeenten te bieden?
 - Vanuit de MARN (organisatie, kennis,)
 - Vanuit de ARN (assets, oplossingen,)

Concrete mogelijkheden

Uit de gesprekken met de deelnemende gemeenten is een aantal concrete wensen en mogelijkheden naar voren gekomen. Deels trajecten die al op een of andere manier in gang zijn gezet en deels nieuwe mogelijkheden.

Warmtecluster ARN

Vanuit het Expertteam Warmte van de Provincie Gelderland is een verkennende studie uitgevoerd naar de voorkeursvariant voor een warmtenet voor de gemeenten Beuningen, Heumen en Wijchen met warmteverdeling van de ARN.

De conclusie uit het onderzoek is dat er voldoende warmte beschikbaar om clusters uit de gemeenten Beuningen, Wijchen en Heumen aardgasvrij te maken. Daarnaast is er een gezamenlijk voorkeursvariant ontstaan, waarbinnen alle drie de gemeenten, gefaseerd, de warmte kunnen benutten.

Het werken met verschillende tracés is de meest logische keuze voor de warmtebenutting. Hierbij zorgt een groeimodel zorgt dat de benutting op een haalbare manier bereikt wordt.

Concrete mogelijkheden

In een nog op te starten projectgroep met de deelnemende gemeenten, waarvan ook de ARN en MARN deel uit maken en tevens het GWIB (Firan), wordt verder gewerkt aan de business case, juridische, participatieve en governance aspecten en onderdelen van het warmtenet.

Welke rol willen en kunnen de gemeente spelen in de ontwikkeling, realisatie en beheer van het warmtenet? Welke rol kunnen warmteschappen (coöperaties van burgers) hier in spelen? Is er in het op te richten warmtebedrijf(ven)f een rol voor de MARN weggelegd?

Inkoppeling zon & Wind

Binnen de MARN regio is nog veel behoefte aan (duurzame) energie en staat nog veel realisatie van duurzame opwek op de agenda. Beide ervaren stilstand door netcongestie. In de Regiodeal is een traject/project opgenomen om te kijken hoe duurzame opwek (zon & wind) ingekoppeld kan worden bij de ARN (binnen de technische/contractuele mogelijkheden). De financiering voor dit traject is inmiddels toegekend.

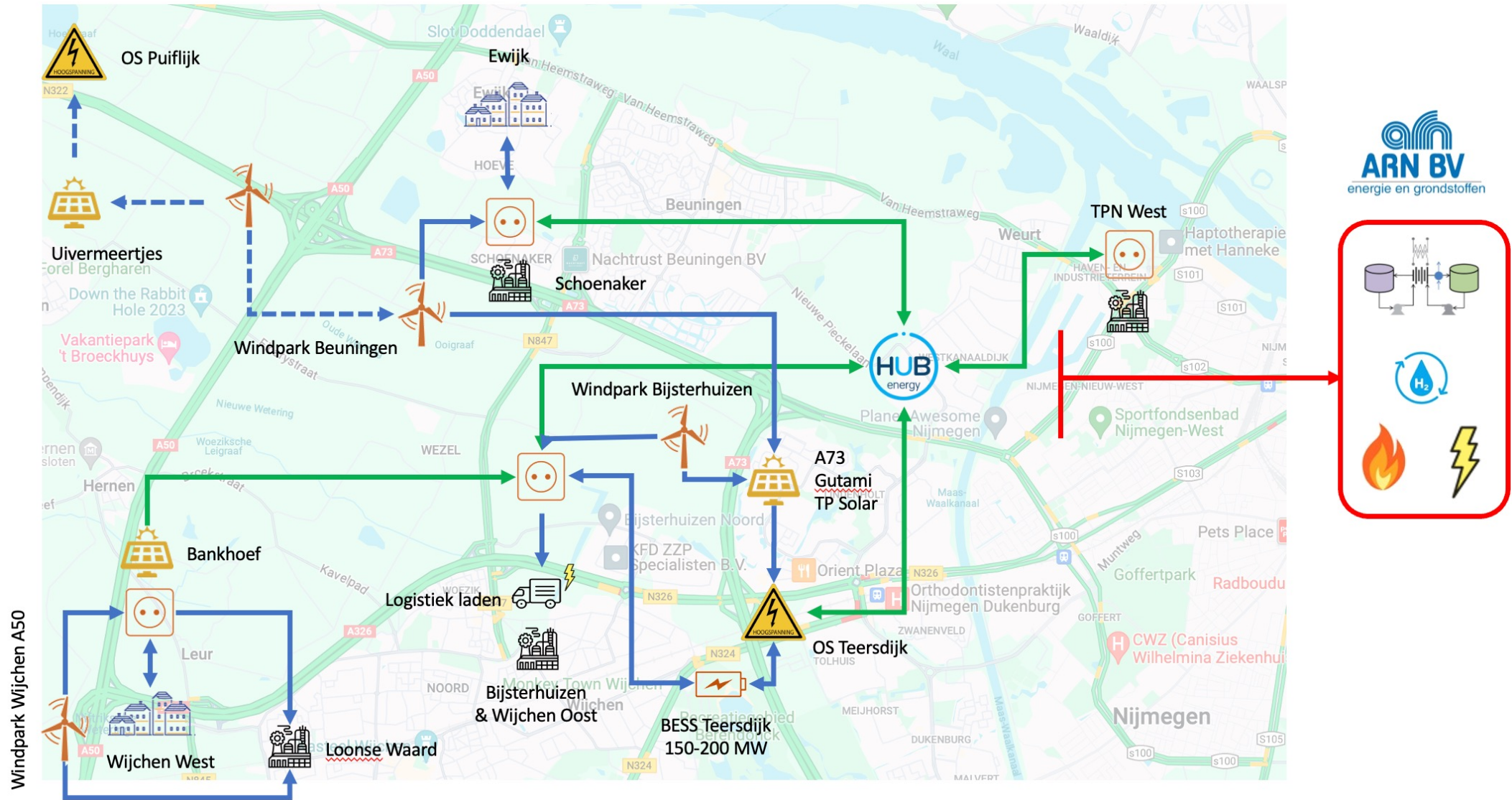
De insteek van dit traject is om te kijken of hierdoor projecten voor opwek doorgang kunnen vinden en de opgewekte energie in de regio toegepast kan worden c.q. omgezet kan worden naar o.a. duurzame gassen (waterstof), warmte (power to heat) of opgeslagen (middellange termijn).

De afgelopen tijd zijn er al enkele gespreken geweest, zowel intern (TPN West, ARN/MARN) alsook met de ontwikkelaars van zon & wind en andere partijen (logistiek) in de regio.

Er zijn zeker kansen en de wens bestaat om de (in potentie) opgewekte duurzame energie ook zoveel mogelijk in de regio te houden (dit is ook langzaam een landelijke richtlijn); cable pooling is zeker mogelijk maar dan is de energie letterlijk de regio uit (en vanwege netcongestie ook niet beschikbaar).

De uitdaging in dit traject is de doorbraak te vinden tussen vraag (bedrijven, woningbouw & overige ontwikkelingen) en aanbod van elektriciteit. Daarvoor is commitment van de betrokken partijen en regie op het proces noodzakelijk.

Inkoppeling zon & wind

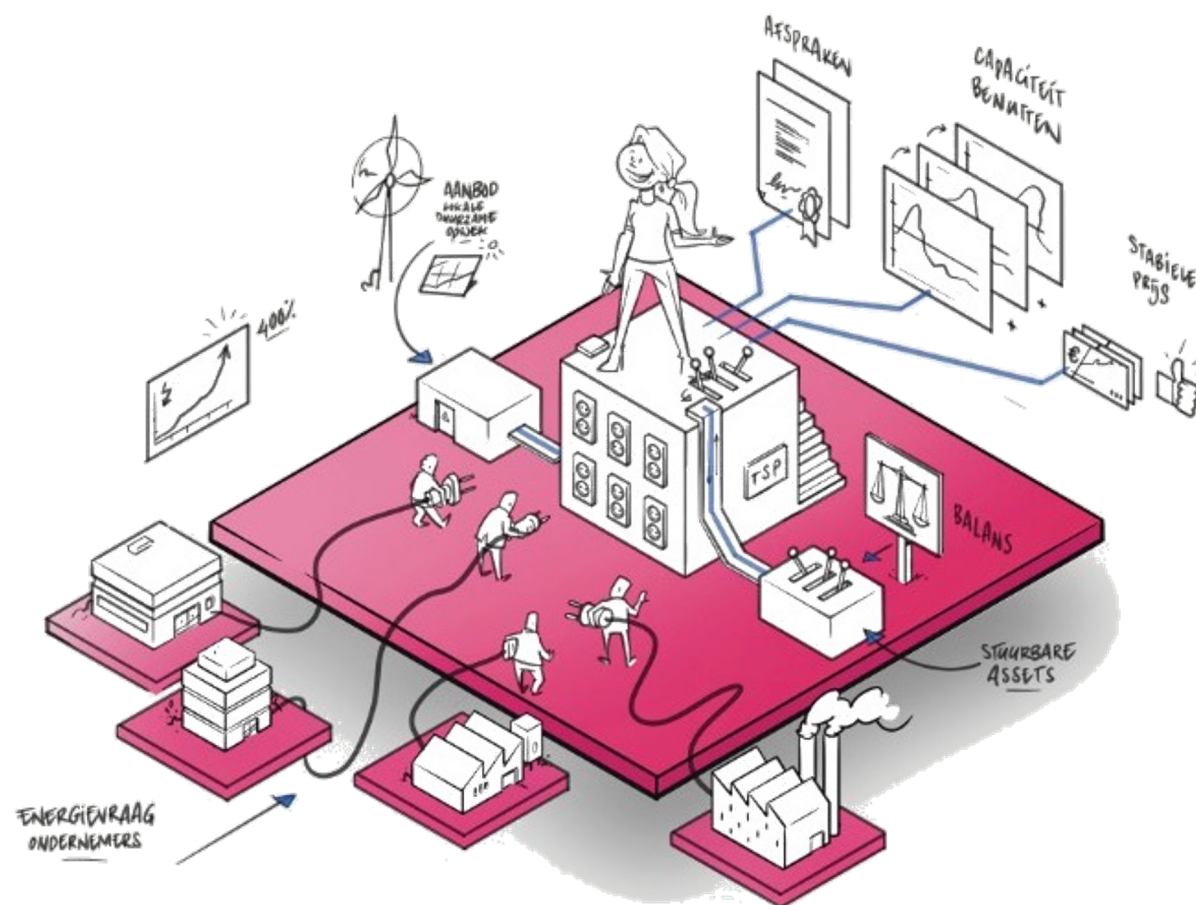
Concrete mogelijkheden

Inzet duurzame gassen

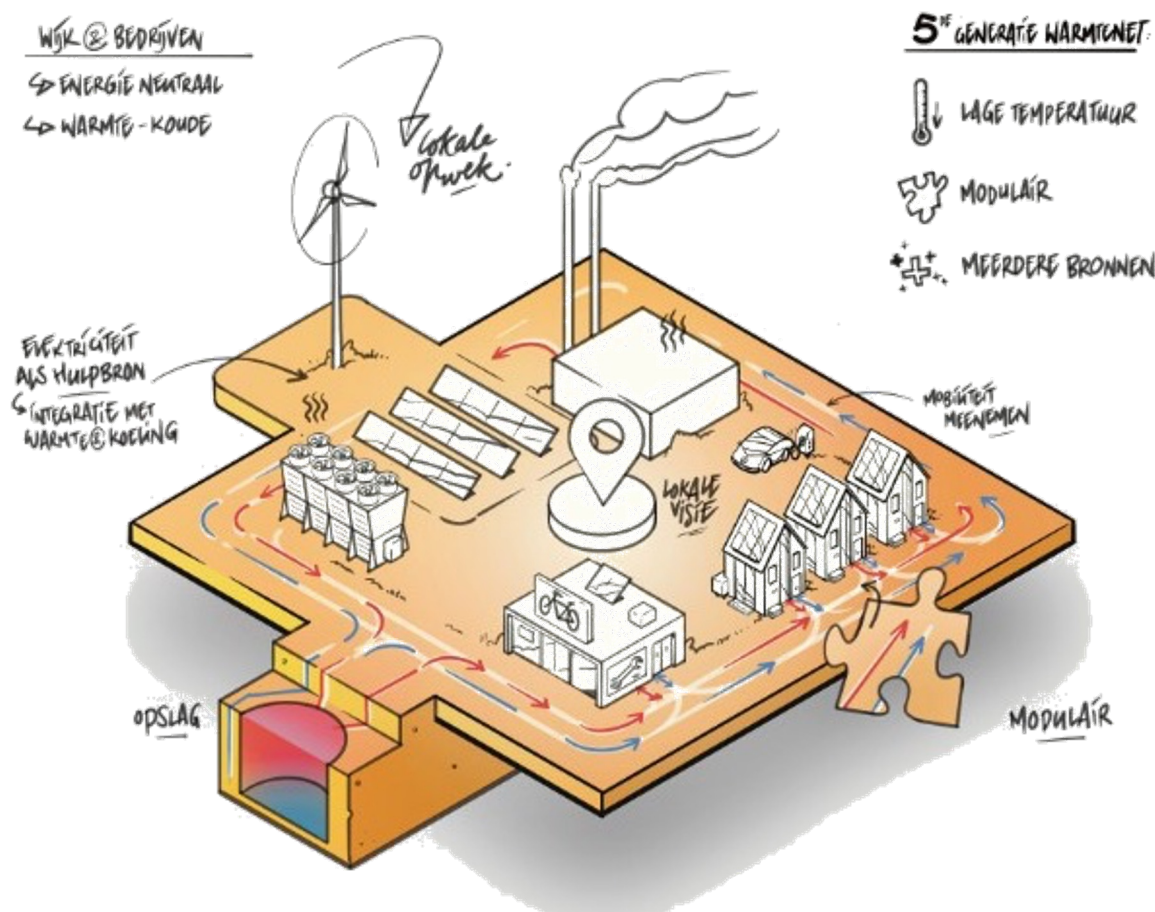
Niet alle aandeelhoudende gemeente kunnen op een fysieke manier aansluiting vinden bij de ARN. Dat wil niet zeggen dat hier geen mogelijkheden zijn voor samenwerking, kennisdeling en inzet van energiebronnen.

Naast de huidige productie van groengas, is er de potentie om ook waterstof te produceren bij de ARN. De vraag van gemeenten is in hoeverre deze energiebronnen en/of -dragers een rol kunnen spelen in de lokale energie- en warmtetransitie. Zowel fysiek als op een andere (administratieve) wijze (aankoop van GVO's, leveringscontract van elektriciteit voor gemeentelijke gebouwen e.d.). Een vertaling van de aangeleverde stromen (gft en restafval) richting een levering van de opgewekt energie (groen gas en elektriciteit).

Hieruit zou dan ook mogelijk een regionale energiegemeenschap kunnen ontstaan (levering energie & bijdrage aan de energie- en warmtetransitie; zie ook: [link](#)).

Concrete mogelijkheden

Lokale assets & asset gerelateerde kennis

Gemeenten hebben de regie gekregen in de energie- en warmtetransitie. Dat betekent dat er ook door gemeenten keuzes moeten worden gemaakt voor investering, ontwikkeling en realisatie van nieuwe of andere energiedragers en technieken.

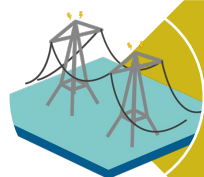
Deze kennis is beperkt aanwezig bij gemeenten en kan mogelijk binnen de ARN/MARN in gezamenlijkheid worden ontwikkeld en opgebouwd. Dit maakt gemeenten minder afhankelijk van externe adviseurs en bouwt de noodzakelijke kennis op binnen de regio.

Daarnaast is er ook de vraag vanuit gemeenten of alle assets centraal (bij de ARN) ontwikkeld moeten worden of dat er ook lokaal bepaalde assets gerealiseerd kunnen worden. Zoals bijvoorbeeld lokale vergisting voor opwek van groengas (Mook en Middelaar en Berg en Dal), maar ook de ontwikkeling en beheer van lokale warmtebronnen (Druten) voor collectieve warmtevoorziening.

Eerst doorkijk mogelijkheden

Warmtecluster ARN (Beu/Wij/Nij/Heu)

Inkoppeling zon & wind ARN (smart grid/opslag/conversies)

Inzet duurzame gassen (H_2 en groengas)

Lokale assets & ontwikkeling asset gerelateerde kennis

Resumé

Potentie voor verdergaande samenwerking

Uit de gesprekken met de gemeenten en de ARN is gebleken dat er zeker aanknopingspunten zijn voor verdergaande samenwerking, zowel op het gebied van het realiseren van concrete oplossing, de ontwikkeling van assets alsook de bundeling en het beschikbaar stellen van specifieke kennis.

Een tweetal trajecten staat op het punt te beginnen c.q. zijn gestart (warmtecluster en invoeden zon & wind). Hierbij kunnen we vanuit de ARN/MARN aansluiten, kennis inbrengen en meewerken aan concrete oplossingen. Hierbij ligt de lead op dit moment bij andere partijen (gemeenten en TPN-West).

De andere trajecten (inzet energiebronnen/dragers en ontwikkeling van lokale assets en asset gerelateerde kennis) moeten nog vorm krijgen en verder uitgewerkt worden.

Niet uitgesloten is dat er door de onvoorspelbaarheid en dynamiek van de energietransitie nog andere mogelijkheden naar voren kunnen komen.

Mogelijkheden ARN en MARN

Dit eerste traject heeft zich gericht op de mogelijkheden en wensen die er nu leven binnen de gemeenten en ARN/MARN.

Daar zijn uiteraard nog geen besluiten over genomen (wat wel en wat niet, waar ligt de prioriteit) en ook is nog niet in beeld gebracht wat de te verwachten inzet (mensen en middelen) zal zijn. Dat kan echter wel de insteek van de volgende stap zijn.

Op basis van de afgesproken prioriteiten (en voor zover mogelijk) brengen we gezamenlijk in beeld welke inzet (menskracht en middelen) initieel nodig zullen zijn om deze trajecten te kunnen realiseren. En ook op welke wijze deze gerealiseerd en gefinancierd kunnen worden.

Avalon Advies

Peppelenbos 17

6662 WB Elst

info@avalonadvies.nl

www.avalonadvies.nl

Avalon
advies

